

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1889. Andra Kammaren. N:o 21.

Lördagen den 16 mars.

Kl. 11 f. m.

§ 1.

Justerades protokollet för den 9 dennes.

§ 2.

Herr statsrådet m. m. friherre *H. Palmstierna* aflemnade Kongl. Maj:ts propositioner till Riksdagen:

angående ändring i vissa delar af Kongl. Maj:ts den 1 sistlidne februari till Riksdagen aflättna proposition rörande försäljning af åtskilliga kronans jorodområden i Malmö m. m.;

angående ändring i vilkoren för ett åt Kristianstad—Hessleholms jernvägsaktiebolag från riksgäldskontoret beviljad lån; och om befrielse för rusthållarne vid Andra lifgrenadierregementet från erläggande af betalning för förbrukad exercisammunition.

Dessa kongl. propositioner bordlades.

§ 3.

Föredrogos och bordlades för andra gången: statsutskottets memorial n:is 30 och 31; samt bevillningsutskottets betänkanden n:is 6 och 7.

§ 4.

Till behandling företogs statsutskottets utlåtande n:o 29, i anledning af Riksdagens år 1888 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning af statsverkets samt andra af allmänna medel bestående fonders tillstånd, styrelse och förvaltning under år 1887.

§§ 1 och 2.

Biföllos.

§ 3.

Lades till handlingarna.

§ 4.

*Angående
upphäfvande
af bestämmel-
sen om ett
minimipris
för inköp af
remonter för
värfvade ka-
valleriet m. m.*

Med anledning af en af Riksdagens revisorer i ämnet gjord framställning hemställde utskottet under denna paragraf: att Riksdagen måtte hos Kongl. Maj:t anhålla, att Kongl. Maj:t täcktes taga i öfvervägande, huru vida icke den i § 10 af reglementet angående besörjandet af remonteringen för värfvade kavalleriet, artilleriet och fortifikationen af den 20 februari 1885 meddelade bestämmelsen om ett lägsta pris, som får för remont erläggas, må böra upphävas.

Efter föredragning af paragrafen anförde:

Chefen för kongl. landtförsvarsdepartementet, herr statsrådet friherre Palmstierna: Jag vill naturligtvis icke motsätta mig afåtande af en skrifvelse till Kongl. Maj:t i det af utskottet föreslagna syfte; men då jag är af olika mening i frågan med revisorerna och utskottet, skall jag anhålla att få med några ord anföras skälen för denna min åsigt.

Hvad det egentligen gäller är upphäfvande af den i § 10 af remonteringsreglementet förekommande bestämmelsen om minimipriset vid remontuppköp. Den nämnda paragrafen är af följande lydelse: "Kongl. Maj:t bestämmer uppå förslag af kommissionen så väl det lägsta som det högsta inköpspris, hvilket tills vidare får för remont erläggas. Uppgift å dessa pris intages i kommissionens alla kungörelser om remontuppköp." Det är således Kongl. Maj:t, som på förslag af remonteringskommissionen bestämmer både maximi- och minimipriset. Dessa pris hafva från första början varit respektive 900 kronor och 600 kronor, och kommissionen har sedermera icke ifrågasatt någon ändring i desamma, ehuru sådan ju kan ske, alldenstund den ifrågasvarande paragrafen föreskrifver allenast, att maximi- och minimipris skola bestämmas och kungöras.

Hvad nu först angår maximipriset, som utskottet endast en passant vidrör, så är det ju alldeles nödvändigt att fixera en summa, öfver hvilken man vid inköp af hästar ej får gå. I annat fall skulle man frestas att, såsom det också inträffade, innan remonteringskommissionen inrättades, för att åtkomma vissa goda hästar, för dem betala höga pris, ända till 1,200 och 1,600 kronor, samt å andra sidan inköpa en del billiga hästar för att få pengarna att räcka till. Men står det således fast, att ett maximipris är nödvändigt, måste naturligtvis detta pris officiellt bestämmas och kungöras. Ett sådant kungörande är särskildt för hästuppfödarna fördelaktigt, emedan de då veta, att det ej lönar sig att till remonteringsmöte föra hästar, för hvilka de vilja hafva mera än 900 kronor eller det maximipris Kongl. Maj:t bestämt.

Öfvergå vi nu till minimipriset, så finna vi, att utskottet påpekat,

huru som, medan detta pris de senare åren varit 600 kronor, samtidigt goda, till dressyr färdiga remonter vid indelta kavalleriet kunnat anskaffas för 400 à 500 kronor. Men om man jmför förhållandena vid, å ena sidan, det garnisonerade kavalleriet och artilleriet och, å andra sidan, det indelta kavalleriet, så skall man finna många skäl, hvarför det senare bör kunna remonteras billigare. För det första är det gifvet, att en rusthållare, som icke sjelf begagnar tjänstehästen, köper till remont ett djur, som han för billigaste pris kan erhålla, blott hästen är sådan, att den kan approberas. Huru vida hästen i öfrigt besitter alla de egenskaper, som äro för en verkligt god tjänstehäst nödvändiga, fäster rusthållaren sig naturligtvis icke vid. Vidare har rusthållaren lättare än remonteringskommissionen att anskaffa en häst till billigt pris. Han har ett halft år på sig och känner till, hvar han i orten kan komma öfver en tjenlig häst, under det att kommissionen måste efter kungörelser på marknaden och under vissa former köpa hundratals hästar. Men den egentliga skilnaden i förevarande afseende ligger i de större pretentioner, som man ställer på hästarne vid de garnisonerade regementena i jmförelse med indelta kavalleriets hästar. De senare dresseras till en början under tre månader och komma sedan till mötena, der de under ytterligare en månad blifva ansträngda; men sedan släppas de ut på bete och kunna då få hvila ut sig ordentligt, hvarför de hålla längre ut, äfven om de äro temligen simpla hästar. Så är äfven förhållandet med t. ex. spårvagnshästar. De blifva efter några år förstörda i benen, men uppköpas de sedan af landtbrukare och komma på bete, blifva de inom kort åter dugliga hästar. Får en häst blott emellanåt någon tids hvila, behöfver han icke vara af prima slag för att hålla ut. Vid de garnisonerade trupperna är det åter så, att hästarne äro hårdt ansträngda nästan hela året om, isynnerhet under sista tiden, i följd af den nu varande hastiga omsättningen bland manskapet, och den deraf följande utbildningen af rekryter i större mängd. Detta om vintern. Sedan få hästarne vid artilleriet under tiden från den 1 maj till den 1 oktober gå på fältet och draga på kanoner 3 timmar dagligen och hafva endast söndagen att hvila ut sig på. Vid kavalleriet hafva öfningarne ock utsträckts betydligt, och långa marscher förekomma nu vida mera än förr. Skall en häst under sådana förhållanden icke allenast hålla ut, utan tillika vara så liflig, att en god ryttare kan på honom utbildas, så måste det vara en häst med stål i musklerna och eld i lynnet eller, med andra ord, det måste vara något blod i hästen. Dessa hästar blifva visserligen något dyrare, men man ser i alla fall, att de slitas upp ganska fort. Omsättningen af hästar har vid de garnisonerade regementena varit 12½ procent, vid det indelta kavalleriet åter blott 10 procent. Det är alltid så, att, om det är en vara, som skall hårdt slitas, så bör den för besparingens skull vara af prima qualité, ty annars håller den icke.

Sedan kommer man till beloppet af minimipriset, hvilket för närvarande är satt till 600 kronor. I § 10 står icke, *hvilket* minimipriset skall vara, blott *att* det skall finnas ett minimipris. Detta pris gör, att man kan köpa hästarne mycket jemnare, så att icke några äro

*Angående
upphäfvande
af bestämmel-
sen om ett
minimipris
för inköp af
remonter för
värfvade ka-
valleriet m. m.
(Forts.)*

*Angående
upphäfvande
af bestämmel-
sen om ett
minimipris
för inköp af
remonter för
värfvade ka-
valleriet m. m.
(Forts.)*

goda och andra deremot klena, hvilket vid kavalleriet vore en stor olägenhet. Man har ju der så långa marscher och det behöfves en sådan snabbhet i attacker, att hästarne måste vara mycket jemna, om de alla skola kunna följa med.

Detta minimipris är äfven af vigt för hästuppfödare. Det drager många år att föda upp en häst, och man iulåter sig icke derpå, om man ej har utsigt att få betaldt för sitt besvär. Annars uppföder man antingen oxar eller landtbrukshästar, och de senare hafva på sista tiden gått åt ardennerhållet och äro derfor icke passande till remonter. Remonterna och de bättre landtbrukshästarne lågo hvarandra närmare förr än nu, då man sökt att få hvar och en i den typ, som bäst uppfylde fordringarne. Föreskriften om minimipris är hemtad från det tyska remonteringsreglementet, der den länge varit intagen. Den har också i Tyskland visat sig utöfva ett särdeles godt inflytande på hästafvelns befrämjande inom landet, och det är ju gifvet, att den måste hafva ett sådant inflytande.

Man har sagt, att det egentligen vore hästhandlarne, som vunne på detta stadgande om minimipris, och att de inköpta hästarne voro utländska. I detta fall visa uppgifterna motsatsen. I Skåne var det under de första åren tvenne hästhandlare, af hvilka de flesta hästarne köptes. Den ene af dem sålde år 1883 56 hästar och den andre 25, de flesta från Ostpreussen. Men år 1888 sålde den förstnämnde blott 11 hästar och den andre ej mer än 5; och utom dessa båda var det blott ett par tre stycken — huru vida det var hästhandlare eller större egendomsegare känner jag ej — som sålde 5 till 7 stycken hästar. Medan sålunda i början närmare 60 procent af hästarne af remonteringskommissionen inköptes af hästhandlare, har den under det sista året ej köpt mer än 16 procent af sådana. Det är ju också naturligt, att ett dylikt minimipris gör mellanhänder öfverflödiga, ty hästuppfödarne veta nu, att, om de direkt gå till remonteringskommissionen, så få de der sitt minimipris. Och det har äfven visat sig, att hästkulturen kommit i gång på sådana ställen, der man förut icke haft någon sådan. Så t. ex. köper remonteringskommissionen nu ganska många hästar i Östergötland, der det förut icke fans några remonter. På samma sätt är det på god väg att gå i Halland. Och det vore en stor fördel, om man lyckades komma derhän, att man inom landet kunde få hvad man behöfde för armén samt möjligen äfven få en hästexport i gång. Det vore säkerligen en särdeles lönande affär, om den drefves på rätt sätt, ty vi hafva i många delar af vårt land stora beten, der man för ringa pris kunde föda upp hästar.

Vidare får man icke sätta minimipriset för lågt. Till Skåne ankomma nemligen tidigt på året en mängd danskar och tyskar, som uppköpa unga hästar, innan kronan hinner komma öfver dem; och äro då hästegarne icke säkra på att få ordentliga pris, så sälja de på förhand undan sina hästar, och då få vi taga hvad som sedan fins kvar.

Utskottet har trott, att denna bestämmelse skulle medföra en ökad utgift för statsverket utan någon fördel för hästkulturen. Att en sådan fördel skall uppkomma, har jag nu sökt framhålla, och hvad

den ökade utgiften angår, skall jag tillåta mig lemna några uppgifter härom. År 1880, innan remonteringskommissionen kom till, var medelpriset på 136 hästar 816 kronor, och för ett regemente, Svea artilleriregemente, uppgick det för 10 hästar till 1,113 kronor, och hvad man då betalade för den dyraste, kan man lätt tänka sig. Sedermera sjönk priset så, att det 1882, samma år som remonteringskommissionen började, nedgick till 722 kronor, derefter till 774 och de två sista åren till 617 och 647 kronor. Detta beror naturligtvis till stor del på, att hästprisen i allmänhet hafva fallit, men om man tänker på huru få hästar, som numera inköpas af hästhandlare, tror jag ock, att det står i sammanhang med ett ökad tillopp af hästar och om man jemför prisen i år med dem, som gälde före remonteringskommissionens tillkomst, skall man finna, att prisskilnaden för ett antal af 227 hästar gör en besparing af 40,000 kronor.

Sedermera har talats om, att hästar vid indelta kavalleriet kunnat anskaffas mycket billigare. Det är mycket olika med den saken. Vid lifregementets dragoner t. ex. äro hästarne ganska dyra af flera skäl, ty här uppe fins icke mycken hästuppfödning och därför är det svårt att få tag i dugliga hästar. Här kostade äfven hästarne år 1885 750 kronor, 1886 700 kronor, 1887 550 kronor och 1888 625 kronor, medan remonteringskommissionen då fick betala 644 kronor. Denna skilnad är icke synnerligen stor och uppväges mer än väl af skilnaden i hästarnes kvalitet. Då detta således är mera en affärsfråga, en fråga om hvilket är det bästa sättet att få goda hästar för godt pris, samt anslaget icke öfverskrides, så tror jag, att denna paragraf har sina fördelar. Det låter löjligt att bestämma ett visst pris, under hvilket man ej vill gå, men om detta pris, 600 kronor, skaffar fram så många hästar, att man dels har en större mängd att välja ibland och dels dessa genom sitt antal pressa ner prisen på hvarandra, så tror jag, att man icke behöfver betala mera än då det endast fins några få, som tvinga sig till högre pris, ty man måste ju då taga dem. Och hvad kostar det hela? Om det är hundra hästar, som inköpas för minimipriset, men man antager, att en 60, 70 stycken kosta 50, 60, 70, kanske 100 kronor mer än hvad man kunde sluppit för, så är hela affären 6 à 7,000 kronor. Men detta är den premie, som fjerde hufvudtiteln skulle gifva för att kunna hålla uppe i landet den hästkultur, som är nödvändig för arméns behof, och om detta kan åstadkomma, att man här i landet kan uppföda hästar, så att man icke behöfver taga dem utifrån utan i stället möjligen kommer att exportera sådana, så tror jag, att denna paragraf verkat ganska fördelaktigt. Jag har väl icke något emot en skrifvelse, men min öfvertygelse är, att paragrafen gjort nytta, och därför har jag velat lemna dessa upplysningar.

Herr Werner: Med anledning af de upplysningar, som af herr statsrådet och chefen för landtförvarsdepartementet blifvit lemnade i denna fråga, torde det, herr talman, från min sida anses onödigt att tillägga något, i synnerhet som han gifvit en så grundlig utredning af den nytta, som medföljt det hittills använda sättet vid inköp af

*Angående
upphäfvande
af bestämmel-
sen om ett
minimipris
för inköp af
remonter för
värfvade ka-
valleriet m.m.
(Forts.)*

Angående upphäfvande af bestämmelsen om ett minimipris för inköp af remonter för värfvade kavalleriet m. m. remonter eller bestämmande af ett minimipris. Derför ber jag endast att få yrka afslag å § 4 i utskottets föreliggande utlåtande n:o 29.

Herr Månsson: Herr talman! Statsrevisorerna voro vid behandlingen af detta ärende lifligt öfvertygade både derom, att det skulle vara möjligt för inköpskommissionen att skaffa lika goda hästar åt kronan äfven utan detta minimipris och derom att hästuppfödandet i allt fall skulle i lika hög grad uppmuntras; och derför är det led-samt att höra från herr statsrådet och chefen för landtförsvarsdepartementet, att han har en motsatt uppfattning. Det har visat sig i alla möjliga fall, att tillgång och efterfrågan är det, som egentligen är bestämmande för priset. Det har ock visat sig, att åtminstone i södra Sverige och särskildt i Skåne det funnits en så riklig tillgång på hästar både vid remonteringskommissionens möten och vid de remonteringsmöten, som hållits för det indelta kavalleriets räkning, att inga hinder förefunnits för att få goda och till dressyr färdiga hästar i tillräcklig mängd. Det har till och med varit en så stor tillförsel af hästar till båda dessa slags möten, att största delen af hästegarne måst resa hem igen utan att få sina djur sålda, och det har ändå varit sådana djur, att de omöjligt kunna hafva blifvit kasserade. Det sätt, hvarpå man gått till väga vid remonteringskommissionens möten för uppköp af remonter, har ock väckt en särskild ovilja. Mötena hafva tillkännagifvits i tidningarna och folk har rest dit i stora massor med hästar, och sådana hästar, som tack vare allt, som åtgjorts för hästafvelns befrämjande, varit af den beskaffenhet, att de icke bort eller rättvisligen kunnat kasseras; men det har i allt fall, åtminstone i början af kommissionens verksamhet, inträffat, att vid dylika stora möten midt i kärnan af Skåne uppköpts endast ett litet fåtal hästar, två, tre stycken, medan man sedermera fått höra, att ett stort antal uppköpts af hästhandlare. Nu har sagts af herr statsrådet och chefen för landtförsvarsdepartementet, att detta förhållande ändrat sig, så att kommissionen numera uppköper det stora flertalet af de behöfliga hästarne hos enskilda hästuppfödare inom landet. Detta är sant, men denna förändring torde vara en följd af det gamla tillvägagåendet och den starka ovilja, som deröfver gaf sig tillkänna både i pressen och på annat sätt. Det gick nemligen så till, att hästhandlarne i Tyskland och Danmark till billigt pris uppköpte unga, treåriga ston, som ej gingo åt der; och när de sålde dem här, skulle de hafva miust 600 kronor, hvilket pris de äfven lyckats betinga sig.

Ett annat skäl har ock anförts för bibehållande af minimipriset, nemligen att vi borde köpa upp unga, treåriga hästar och betala bra, så att icke tyskar och danskar komma före och taga bort dem för oss. Men när man vet, att våra hästhandlare kunna från Tyskland och Danmark få hit sådana djur, så synes mig ett sådan tillvägagående ej böra förordas. Säkert är, att om man här bestämmer, att hästar ej få användas vid kavalleriet förr än de äro fyra år, och hästegarne kunna vara vissa på, att då få ordentligt betaldt för dem med hvad de på grund af förhållandet emellan efterfrågan och tillgång kunna vara värda, skall ingen brist på dugliga kavallerihästar

förekomma, ty det har åtminstone i södra Sverige uppstått en riktig ifver och håg för att uppföda hästar. Derför och, såsom jag nyss nämnde, i följd af de kraftiga åtgärder, som hos oss vidtagits för hästafvelns befrämjande, behöfva vi icke dessa konstlade medel för att fylla vårt behof.

Vidare har framhållits, att indelta kavalleriets hästar kunna anskaffas billigare än det värfvade kavalleriets, men med den kändedom, som jag tror alla rusthållare härom hafva, är man bestämdt ense derom, att de fordringar, som i allmänhet af befälet ställas på indelta kavalleriets hästar, äro så stora, att man icke med skäl bör ställa dem högre på en värfvad kavallerihäst, ty om det fins den ringaste anmärkning mot hästen vare sig i anseende till groflek eller form i öfrigt, eller om något annat fel kan påpekas, så antages icke en sådan häst, den approberas aldrig af befälet. Således är det bestämdt säkert, att dessa fordringar äro så stora, att man icke bör göra dem större för en värfvad kavallerihäst.

När det nu är faktiskt, att tillgången vid dessa uppköpsmöten är så stor, att många gånger flera hästar få vända om osålda, än som kunna säljas, så synes det mig icke vara rätt att bibehålla detta minimipris.

Det är dock icke så mycket för den lilla besparings skull, som här må hända kan göras — ehuru jag anser, att man äfven bör hålla derpå — utan fastmer i följd af en annan omständighet, hvilken ofta verkat rent af förlöjligande på dessa förhållanden, som jag anser en förändring härutinnan nödig. Det har nemligen inträffat, att personer kommit till ett sådant kommissionsmöte med hästar och icke vetat om detta minimipris, eller att de icke få sina hästar sålda, om de ej begära så mycket som 600 kronor för dem; och det är icke besynnerligt, att folk i allmänhet ej vetat om en sådan bestämmelse. Hästar hafva framförts, för hvilka man varit nöjd med 500 kronor stycket. Detta belopp har säljaren äfven begärt, men naturligtvis, så fort kommissionen hört detta, har den sagt; "nej, vi kunna icke köpa hästen", ehuru hästen kunnat vara så bra och utmärkt som helst. Nå, egaren har fått leda bort hästen, tänkande för sig sjelf: "det var besynnerligt, att, så fort jag nämnde priset, ville de icke hafva hästen, fastän de tyckte så bra om honom förut". Någon bättre underrättad person har då upplyst honom, att han begått ett misstag, att han skulle hafva begärt 600 kronor och att han i sådant fall fått hästen såld. Följden har varit, att han sålt sin häst åt någon annan för 550 kronor, och denne har sedan fått 600 kronor för hästen, om icke vid samma tillfälle, så vid nästa. Det der, tycker jag, är ett förhållande, som icke borde få existera. Jag ser således icke den ringaste fördel i minimiprisets bibehållande, ty det lär väl icke, såsom chefen för landtförsvarsdepartementet sade, medföra den verkan, att hästarne blifva jemnare, jemstarkare och jemgodare. Min tanke är, att det i främsta rummet bör ligga i kommissionens omdömesförmåga att afgöra, huru vida en häst är lämplig eller icke. En hästs värde bör väl nemligen icke ligga i siffran 600 kronor, utan bör det väl öfverlemnas å kommissionens förstånd att bedöma hästens värde. Är hästen fullt duglig

*Angående
upphäfvande
af bestämmel-
sen om ett
minimipris
för inköp af
remonter för
värfvade ka-
valleriet m.m.
(Forts.)*

och kan köpas för 500 kronor, begriper jag icke, hvarför kommissionen icke skall kunna se om den är duglig, utan att ett minimipris fins. Och det får jag säga, att, om kommissionen icke har den ömdömesförmågan, kan icke heller detta minimipris göra hästarne jemnare. Säkert är, att man kan få lika dåliga hästar, äfven om ett minimipris fins.

Af alla dessa omständigheter och då revisionen liksom utskottet varit ense om, att detta minimipris icke lämpligen bör finnas, hemställer jag, att kammaren måtte bifalla hvad statsutskottet föreslagit.

Häruti instämde herr *Björkman*.

Sedan öfverläggningen härmed förklarats slutad, samt herr talman till proposition upptagit de olika yrkandena, biföll kammaren utskottets hemställan.

§§ 5 och 6.

Lades till handlingarne.

*Angående
åstadkommande af
jemvigt mellan
postsparbancens
inkomster och
utgifter.*

Under § 7, som härefter föredrogs, hemstälde utskottet:

att Riksdagen måtte hos Kongl. Maj:t anhålla, att Kongl. Maj:t täcktes taga i öfvervägande, huru vida icke, för åstadkommande af jemvigt mellan postsparbancens inkomster och utgifter, minskning i sparbancens förvaltningskostnader må ega rum samt den ränta, som tillgodoföres delegarne deri, kunna nedsättas.

I en vid utlåtandet fogad reservation hade deremot af herrar greve *G. Sparre*, *F. Barnekow*, *A. G. Svedelius*, *Carl Ifvarsson*, *A. P. Danielson*, *Sven Nilsson* och *A. Persson* i Mörarp yrkats:

att Riksdagen måtte hos Kongl. Maj:t anhålla, att Kongl. Maj:t täcktes taga i öfvervägande, huru vida icke, utan menlig inverkan å postsparbancens verksamhet, åtgärd må kunna vidtagas för åstadkommande, så vidt sådant redan nu är möjligt, af jemvigt mellan postsparbancens inkomster och dess utgifter“;

I fråga härom anförde:

Herr Persson i Mörarp: Herr talman! mine herrar! Jag har vid behandlingen af detta ärende icke kunnat dela den mening, som af utskottets majoritet blifvit uttalad. Jag är nemligen med utskottets majoritet alldeles ense i den delen af frågan, som rör en skrifvelse till Kongl. Maj:t, huru vida icke de med postsparbancan förenade kostnader, sjelfva förvaltningskostnaderna, kunna nedbringas. Men deremot i afseende på den del af skrifvelsen, som afser en framställning rörande räntans nedsättning för de i postsparbancan insatta medlen, kan jag icke dela majoritetens inom utskottet uppfattning. — I den förklaring, som af postsparbancens styrelse afgifvits, finna herrarne, att styrelsen mycket fullständigt redogjort för denna fråga, och man finner deraf, att den öfverskjutande kostnaden, som år 1884

uppgick till öfver 79,000 kronor, hade nedbringats år 1885 till 58,000 kronor, år 1886 till 49,000 kronor, år 1887 till 40,000 kronor och för år 1888 beräknats — ty räkenskaperna för det året voro vid förklaringens afgifvande ännu icke afslutade — till 28,000 kronor. Herrarne finna således, att den öferskjutande bristen varit i ständigt nedgående; och den tid — säger styrelsen — är icke aflägsen, då en jemvigt i ifrågavarande hänseende kan åvägabringas. Nu föreställer man sig sannolikt — och det har uttalats af utskottet samt framgår af revisorernas framställning — att man genom denna åtgärd skulle möjligen kunna bidra till allmän räntenedsättning inom hela landet. Jag tror dock ej, att så kan vara förhållandet. Det visar sig också af den redogörelse postsparbanksstyrelsen afgifvit, att medelräntan vid sparbankerna i riket är 4,48 % och att således den räntesats, som nu betalas af postsparbanken, med 0,88 % understiger medeltalet af räntan vid våra sparbanker. Härtill kommer en annan väsentlig omständighet och det är den, att ingen får i postsparbanken insätta högre kapital än högst 1,000 kronor. Jag tror således icke att det är möjligt, att man med skäl kan säga, att en nedsättning af räntan å de i postsparbanken insatta medlen kan i någon väsentlig mån eller ens i ringaste mån bidra till allmän räntenedsättning inom landet.

Såsom herrarne äfven torde finna, var det Kongl. Maj:t, som på Riksdagens framställning bestämde räntesatsen till 3,6 %; och denna siffra är ej tagen på höft utan stäld till det beloppet med hänsyn till den omständigheten, att det är så lätt för insättarne att kunna kontrollera den. Man bör besinna, att här är det företrädesvis de små kapitalen, som placeras på dessa ställen; och jag vågar gå så långt, att jag påstår, att, om staten för att samla in dessa små kapital hos dessa mindre bemedlade personer, hvilka kapital eljest komme att förstöras, gör en uppoffring, så är det ej några bortspilda medel. Jag tror, att de penningar, som staten i sådant hänseende må hända utgifver, äro mycket väl använda.

Men, såsom jag nämnde för en stund sedan, postsparbanksstyrelsen hyser förhoppning, att den tid icke är aflägsen, då jemvigt i fråga om omkostnaderna för förvaltningen af postsparbankens rörelse åvägabringas. Härtill kommer, att, om nu dessa små kapitalister, som insätta mindre belopp i postsparbanken, redan så snart som nu — då ju postsparbanken är så nyss inrättad — skulle finna, att Riksdagen vidtog en åtgärd, som kunde leda till räntenedsättning för deras kapital, kunde det måhända hafva den effekt, att man komme att från postsparbanken uttaga de små beloppen och placera dem på annat ställe; men då aflägsnar man ju den tidsperiod, då jemvigt i fråga om förvaltningskostnaderna skulle kunna åvägabringas.

Häromdagen ställdes det från statsrådsbanken en uppmaning till kammaren att taga vård om — bildligt taladt — ett litet barn. Jag anser postsparbanken vara ett sådant och dertill ett ganska ungt barn, och jag skulle vilja hemställa till kammaren att icke nu försöka taga lifvet af detta barn utan låta det få utveckla sig till hvad det kan blifva, öfvertygad som jag är, att man gagnar postsparbanken genom

*Angående
östadkommande af
jemvigt mellan
postsparbankens inkomster och
utgifter.
(Forts.)*

Angående
 ästadkom-
 mande af
 jemvigt mel-
 lan postspar-
 bankens in-
 komster och
 utgifter.
 (Forts.)

att icke nu aflåta en skrivelse till Kongl. Maj:t om åtgärder för räntans nedsättning.

Jag anhåller, herr talman, att kammaren ville besluta afslag å utskottets hemställan och bifall till greve Sparres m. fl. vid utskotts-
 betänkandet fogade reservation i denna punkt.

I detta yttrande instämde herrar *Erickson* i Bjersby, *Larsson* i Fole, *Nilsson* i Skärhus, *Olsson* i Ornakärr, *Sandwall*, *Björkman*, *von Heijne-Lilienberg*, *Åkerlund*, *Thiestrup*, *Fredholm*, *Johansson* i Esset, *Svenson* i Edum, *Cederschöld*, *Bergman*, *Waldenström* från Gefle, *Brodin*, *Schöning*, *Nydahl*, *Dahlberg*, *Carlsson* i Nysäter, *Ollas A. Ericsson*, *Stockenberg*, *Bengtsson* i Gullåkra, *Andersson* i Hasselbol och *Olson* i Stensdalen.

Herr O. Melin: yttrade: Herr talman! Jag skulle visserligen kunnat förena mig med den siste talaren i yrkandet om bifall till reservationen, emedan jag i hufvudsak gillar den åsigt han framställt; men jag tror ändå, att det vore bäst, om kammaren afslog såväl utskottets förslag som reservationen. Jag anser nemligen, att det vore rättare att genom ett stillatigande godkänna de åtgärder, som postsparbanksstyrelsen vidtagit från början. Som vi af handlingarne sett, har man ju hela tiden fått en ständigt nedgående förlust, och då är det ju all anledning, att denna förlust ytterligare minskas och snart öfvergår till någon vinst. Jag skall ej uppehålla kammaren med att ånyo upprepa de skäl, som äro framlagda af reser-
 vanterna, men vill endast tillägga, att man bör hufvudsakligen fästa sig vid den indirekta stora fördel, som postsparbanken gifver derigenom, att den flyttande befolkningen af arbetare är i tillfälle att på hvilken ort som helst insätta sina besparingar. Jag tror, att häri ligger den hufvudsakliga fördel, som postsparbanken gifver. Om räntan blir 3,6 eller 3,5, spelar liten rol, men deremot är det en stor fördel, att hvar och en kan genast placera sina besparingar och icke frestas att gifva ut dem på olämpligt sätt.

Jag vill således yrka afslag å såväl utskottets som reser-
 vanternas förslag.

Med herr Melin instämde herrar *Swartling*, *Metzén*, *Gustaf Berg*, *Winkrans*, *Lilljevist*, *Bratt* och *Collander*.

Vidare anförde:

Herr vice talmannen L. O. Larsson: Herr talman! Det ser verkligen ut, som om kammaren hade stor förkärlek för barn; ty här-
 om dagen var det en talare, som liknade en fråga vid ett barn, och nu har en annan talare gjort detsamma med denna. Och strax hyllas de med bravorop och instämmanden. Jag, som inom utskottet varit med om det förslag, som nu föreligger, vågar dock försäkra, att hvar-
 ken revisorerna, som gjort framställningen i ämnet, eller utskottet, som inkommit med betänkandet, haft den allra ringaste tanke på att

vilja taga lifvet af detta barn, som heter "postsparbanken". Tvärtom. Vi äro så villiga som någon att söka uppehålla postsparbanken och anse den vara till stor nytta också. Och för min del får jag säga, att om det vore fråga om att gifva postsparbanken något tillskott af statsmedel för att uppmuntra dess mindre bemedlade insättare på ett eller annat sätt, så skulle jag gerna vara med derom, men jag kan ej vara med om att på ett konstladt sätt hålla räntan uppe.

Det är dock icke allenast ur den syupunkten, att man genom en nedsättning af räntan skulle kunna åstadkomma en jemvig mellan postsparbankens inkomster och utgifter, som man velat förorda en skrifvelse till Kongl. Maj:t i frågan. I förbigående ber jag herrarne lägga märke till, att förslaget endast innehåller, "att Riksdagen må hos Kongl. Maj:t anhålla, att Kongl. Maj:t täcktes *taga i öfvervägande*, huruvida icke o. s. v." Alltsammans reducerar sig sålunda till en begäran om utredning.

Hufvudmotivet för mig och, såsom jag tror, äfven för många andra inom utskottet har varit det, att man, genom att bibehålla en så hög ränta i postsparbanken, på konstladt sätt uppehåller en hög ränta i landet. Och likväl hör man så ofta, både här i kammaren och annorstädes, klagomål öfver denna höga ränta, liksom man också ständigt försöker föranstalta undersökningar om och uppgöra förslag till, huru man skall kunna få någon nedsättning deri. Men, mine herrar! icke lär man kunna få ned räntan, om staten har en bankinstitution, som betalar högre ränta, än hvad andra banker anse sig kunna betala. På det sättet uppehålls räntan på konstladt sätt.

Man har här talat om, att de som sätta in sina besparingar i postsparbanken allesammans äro fattiga eller åtminstone mindre bemedlade. Det är emellertid icke värdt att söka öfvertyga någon, att *endast* fattige eller mindre bemedlade sätta in sina pengar der, ty det fins också rätt många förmögnare personers barn, som så göra. Jag känner särskildt ifrån min hemort, huru icke så få sådana personer placera sina medel i postsparbanken. Men om man nu i alla fall skall tala om ömhet mot den fattigare befolkningen såsom ett skäl mot nedsättning af postsparbanksräntan, så borde man verkligen hafva gjort detta redan då, när postsparbanken inrättades. Men just de, som då allra varmast talade för inrättande af dessa postsparbanker, ville då alltid hafva räntan så låg som 3,6 procent, en ränta, som effektivt icke kan beräknas till mer än 3,5 procent, eftersom någon ränta icke erlägges förr än månaden efter insättningen. Detta var då minst 1 procents lägre ränta än den, som enskilda banker och sparbanker då lemnade, men man var alldeles ense om, att detta var riktigt. Man skulle då visserligen hafva kunnat säga, att det vore oskäligt att bestämma en så låg ränta i en bank, der man väntade, att de fattige skulle sätta in sina pengar, och att man der i stället skulle hafva bestämt lika hög ränta, som den, som då i allmänhet var vanlig, men så skedde icke. Ty man sade i stället, att hufvudsaken med postsparbanken alls icke vore, att den skulle gifva hög ränta, tvärtom borde räntan der vara låg, lägre än annorstädes, utan hufvudsaken vore, att den skulle bereda absolut säkerhet. Och man framhöll också,

*Angående
åstadkommande af
jemvig mellan
postsparbankens
inkomster och
utgifter.
(Forts.)*

Angående
åstadkom-
mande af
jemvigt mel-
lan postspar-
bankens in-
komster och
utgifter.
(Forts.)

att meningen vore den, att insättarne, sedan de samlat i hop små besparingar i postsparbanken, skulle taga ut dem derifrån och placera dem i andra bankinrättningar, som gäfvö högre ränta.

Ser man närmare efter, hurudana ränteförhållandena voro då för tiden, så finner man, att riksbankens högsta depositionsränta 1883 var 4 procent. Nu är den 3 således 1 procent lägre. Hvad de enskilda bankerna angår, så fans det en, hvars högsta depositionsränta var 4 procent, men alla de andra gäfvö $4\frac{1}{2}$ och några 5 procent, således mer än 1 procent högre än den ränta, som bestämdes för postsparbanken. Ser man åter efter, huru förhållandena nu gestaltat sig, så finner man, att riksbanken endast ger 3 procent, således lägre ränta än postsparbanken, att de större enskilda bankerna här i Stockholm icke gifva högre depositionsränta, och att sparbankerna, som då gäfvö 5 procent och deröfver, nu hafva sänkt sin ränta, så att en större del endast gifver 4. Och jag vågar för min del hysa den öfvertygelsen, att de sparbanker, som gifva den minsta räntan, äro de bäst skötta. Ty att en sparbank ger hög ränta, är icke något kännetecken på, att den är väl skött, utan bevisar tvärtom, att dess penningar äro mindre väl placerade. Men nu är det just hufvudsaken vid en sparbanksinrättning, att man söker förekomma, att dess medel placeras i mindre goda papper.

Ser man nu vidare efter, huru penningar kunde placeras på den tiden, då man bestämde postsparbankeräntan till 3,6 procent, så finner man, huru statens 4-procentsobligationer då kunde köpas till pari och derunder, allmänna hypoteksbankens $4\frac{1}{2}$ -procentsobligationer till pari. Städernas och kommuners obligationer, som löpte med $4\frac{1}{2}$ procentens ränta, kunde köpas efter 96 å 95 procent. Nu deremot kunna 4-procent obligationer af bästa sort icke köpas utan att betala öfverkurs, och man ser t. ex., hvad statens 3,6 procentens obligationer beträffar, att visserligen köpare finnas, som erbjuda sig att betala dem med 100 procent, men att åtminstone vid de sista fondbörsnoteringarne det icke funnits säljare, som velat sälja dem till det priset. $3\frac{1}{2}$ procentens obligationerna åter stå helt nära pari, eller 97 procent och deröfver.

Man kan här af finna, att det måste vara omöjligt för postsparbanken att placera sina pengar i de finaste papperna, om den skall få så hög ränta som den, som den sjelf skall betala. Huru skall det då blifva möjligt för den att få inkomster och utgifter att gå ihop? Jo, icke på något annat sätt, än att postsparbanken, liksom alla andra, som vilja skaffa sig hög ränta, måste placera sina pengar i mindre fina papper; och deri ligger en stor fara. När man bildade postsparbanken, så bestämde man, att den endast skulle placera sina medel i riksbankens eller i riksgäldskontorets och allmänna hypoteksbankens obligationer. Men redan nu har man måst vidtaga den åtgärden att gifva rättighet att äfven lemna lån till kommuner. Och det lär väl icke vara möjligt annat, än att man får utsträcka denna dess rättighet än vidare, om den skall kunna få inkomster och utgifter att gå ihop. Ty den kan icke numera köpa finare papper till sådan kurs, att det blir den möjligt att erhålla samma ränta som den sjelf skall betala och derjemte bestrida kostnaderna.

Jag känner till åtskilliga sparbanker, som riktigt längta efter att postsparbanken skulle sätta ned sin ränta under 3,6 procent, emedan dessa sparbanker då sjelfva skulle kunna sänka sin ränta. Nu gifva en stor del af dem — och, som jag tror, de största och bästa — endast 4 procent, några hafva satt ned räntan derunder, ja, det fins åtminstone en, som endast ger $3\frac{1}{2}$ procent. Men sparbankerna i allmänhet våga icke sätta inlåningsräntan lägre, än hvad postsparbanken, som är en statens institution, gifver. Ty då riskera de, att penningarne blifva uttagna, och att följaktligen sparbankerna blifva nödsakade att drifva in utestående fordringar till stor svårighet för dem, som der verkliga lyckats erhålla lån. Nu tror jag, att så snart postsparbanken sätter ned sin ränta, äfven sparbankerna komma att sätta ned sin och derigenom också skola komma i tillfälle att förskaffa sig goda papper att placera sina penningar uti. Men skall återigen på detta konstlade sätt räntan hållas uppe, och sparbankerna tvingas att gifva högre ränta, än de eljest borde, så blifva de ovilkorligen nödsakade, dessa banker, hvilka icke hafva några fonder till sitt förfogande och icke statsverket bakom sig, att fylla möjligen uppkommande brist, att lemna ut lån mot hög ränta, men på bekostnad af den absoluta säkerheten. Och deri ligger, efter mitt sätt att se, en mycket stor fara, som vi borde vara angelägna att undanröjja.

Då frågan om postsparbankens inrättande 1883 var före här i kammaren, yttrade dåvarande finansministern statsrådet Themptander derom bland annat följande: "Det är gifvet, att postsparbankerna icke kunna med hänsyn till räntegodtgörelsen gifva samma fördelar som de andra bankerna." Statsrådet utgick alltså då från den förutsättningen, att postsparbanken skulle betala lägre ränta än andra banker; nu betalar emellertid, såsom jag redan sökt visa, postsparbanken högre ränta, än hvad en hel mängd af de andra betala. Han fortsatte derpå: "Här är förut sagdt, att den ränta, som postsparbanken hos oss kunde gifva, skulle utgöra 3,6 procent," d. v. s. just den ränta, som sedermera blef bestämd. "Mine herrar", säger han ytterligare, "vi känna mer än väl, och reservanterna hafva fäst uppmärksamheten derpå, att våra sparbanker i allmänhet å insättningar bevilja 5 procent ränta, och de, som icke göra det, lära väl icke i något fall betala mindre än $4\frac{1}{2}$ procent. Det är tydligt, att denna ränteskilnad måste verka derhän, att alla, som med fördel kunna använda sparbankerna, också fortfarande komma att göra det. Jag förstår icke, huru man kan hafva så ringa förtroende för svenska folkets omdömesförmåga, att man kan förutsätta något sådant, som att de, som ega sparade medel, skulle uppsäga dem, der de få $4\frac{1}{2}$ eller 5 procent ränta, och sätta in dem, der de allenast erhålla 3,6 procent." Den sista satsen skulle man nu alldeles kunna vända om och säga: "Jag kan icke begripa, huru det svenska folket skulle kunna vara så oklokt, att det skulle taga ut sina pengar ur postsparbanken, der man får 3,6 procent, för att sätta in dem i andra banker, der man får mindre ränta." Nej, det är ju tvärtom alldeles naturligt, att pengarne komma att strömma till postsparbanken; och hvar den då skall placera insättarnes medel, det förstår jag icke,

*Angående
åstadkom-
mande af
jemvigt mel-
lan postspar-
bankens in-
komster och
utgifter.
(Forts.)*

*Angående
ästadkom-
mande af
jämvt mel-
lan postspar-
bankens in-
komster och
utgifter.
(Forts)*

då den ju icke kan få köpa af våra goda papper till sådan kurs, att man får så hög ränta som den sjelf ger.

Såsom ett af de mest talande skälen för inrättande af postsparbanken framhöll man då, att det skulle blifva så utmärkt för den stora arbetarebefolkning, som befinner sig så att säga på rörlig fot och flyttar från en ort till en annan, att få sätta in sina små besparingar hvar och en på den ort, der han befann sig och hade arbete, för att sedermera få lyfta dem, när han kommit till sin hemort, för att öfverflytta dem till sparbanken eller någon annan bank, der man skulle kunna få högre ränta. Såsom jag redan påpekat, lär dock åtminstone det senare numera icke kunna blifva fallet, när saken så helt och hållet vändts om, att räntan blifvit högre i postsparbanken, än hvad den är på andra ställen.

Under nyssnämnda debatt 1883 yttrade finansministern äfven följande: "Jag har just för några dagar sedan erhållit den senaste årsredogörelsen från Belgiens postsparbank, som visar, hurusom de öfverskott, som der uppstått, användts till uppmuntran i form af premier för insättarne". Ja, mine herrar, aldrig lär väl någon af oss hafva tänkt, att man skulle förtjena något på postsparbanken för statens räkning. Men nog har det varit meningen och nog hade man beräknat från början att den skulle bära sig, och att, i fall den skulle komma att lemna något öfverskott, detta öfverskott skulle lemnas ut såsom premier för insättarne. Jag tror också, att detta vore långt bättre sätt att gå till väga, än att, såsom nu sker, genom konstlade medel uppehålla en hög ränta i landet, ehuru man förut så mycket klagat deröfver.

Finansministern sade ytterligare: "att det ligger i sakens natur, då postsparbanken icke kommer att betala mer än 3,6 procent på der insatta medel, att skilnaden mellan in- och utlåningsräntan snart skall betäcka förvaltningskostnaden. Dessa kostnader vid de utländska postsparbankerna variera mellan något öfver en $\frac{1}{2}$ och ända ned till $\frac{1}{4}$ procent, och någon rimlig grund finnes ej att antaga, det förvaltningskostnaderna här i landet skulle ställa sig högre." Han framhöll sedan, huru skilnaden mellan den ränta, postsparbanken skulle få uppbära, och den inlåningsränta, som den skulle ge, aldrig skulle komma att understiga $\frac{1}{2}$ procent, och i de allra flesta fall torde komma att uppgå till $\frac{3}{4}$ procent. Sådana voro de förutsättningar, som gjorde sig gällande i detta afseende, då postsparbanken inrättades. Nu finner man lätt, att de icke mer ega giltighet. Ty visserligen uppstår en ränteskilnad äfven nu, men den är alldeles motsatt den, som herr finansministern då tänkte sig, och som Riksdagen då antog för giltig.

För min del har jag, som sagdt är, aldrig varit med om, att man skulle vidtaga någon åtgärd, som på något sätt kunde skada postsparbanken. Tvärtom, jag har redan förklarat, att, om det vore fråga om att anslå statsmedel för att uppmuntra dem, som göra insättningar i denna bank, jag icke skulle se något ondt deri. Och såsom jag förklarat, har det aldrig varit min mening, att statsverket skulle förtjena något på postsparbanken, utan att, om något öfverskott uppkomme, detta skulle utdelas till insättarne. Men hvad jag velat antyda och

hvad som varit mitt motiv, då jag varit med om utskottets betänkande, det är, att jag icke vill på något konstladt sätt uppehålla räntan i landet, något som jag tror vi göra, om vi låta en statsinstitution betala högre ränta än den, som är gällande i allmänna marknaden, en ränta så hög, att man icke kan placera de inflytande penningarna i fullgoda papper utan riskerar att få placera dem i mindre goda papper. Detta vore jemnt upp det sämsta man kunde tänka sig ifråga om postsparbanken, och hvad värre är: man skulle derigenom äfven tvinga sparbankerna att beträda den vägen att gifva en hög, en onaturligt hög ränta, hvaraf följden blefve, att de, för att kunna bära sig, måste lemna ut penningarna mot mindre goda säkerheter. Detta skulle vara just motsatsen till hvad jag tänkt mig vara det rigtiga med afseende på sparbankerna — postsparbanken inberäknad — eller det, att de skulle betala låg ränta, men att de i stället skulle erbjuda absolut säkerhet med hänsyn till de papper, i hvilka penningarne vore placerade, hvaruti just välsignelsen af sparbanksväsendet enligt min tanke skulle ligga.

Jag har härmed redogjort för min ställning till frågan. Det är dessa skäl, som förmått mig att inom utskottet biträda föreliggande förslag, liksom jag äfven nu med åberopande af desamma yrkar bifall till utskottets hemställan.

Herr Petersson i Runtorp: Efter de två första talarnes yttranden, i hvilka många af kammarens ledamöter instämt, bör man icke kunna betvifla, att Andra Kammarens ledamöter äro mycket barnkära. Då nu jag för min del varit med om utskottets föreliggande förslag, skulle jag möjligtvis kunna betraktas såsom något fiendtlig emot barn. Men från den misstanken vill jag taga mig fri af det skäl, att fastän jag erkänner, att detta barn, postsparbanken, bör omhuldas, jag dock tror, att äfven litet aga kan behövas i början, om det skall blifva rätt väl bestäldt. Jag har icke hyst någon annan afsigt. Jag vill, att detta barn skall få växa upp och blifva en dugtig yngling; men jag håller på samma gång fast dervid, att man i början måste söka taga bort oarter, som kunna visa sig.

Jag skall nu icke mycket fästa mig vid frågan om räntenedsättning, ty detta har icke varit hufvudskälet för mig att framhålla förhållandena inom postsparbanken. Nej, för mig har hufvudskälet varit den öfvertygelsen, att styrelsen för nämnda bank vid förvaltningen icke iakttagit den sparsamhet, som varit af nöden. Ehuru det i och för sig kan synas vara temligen obetydligt, ber jag dock att få framhålla att redan vid 1887 års slut postsparbanken skaffat sig en skuld på 265,500 kronor; men är det då icke skäl att se till, huruvida icke denna skuld kunnat vara mindre eller huru den skall betalas? Nu har postsparbankens styrelse i sitt utlåtande framhållit, att om 10 år en jemvigt i affärsställningen skulle kunna åstadkommas. Men då frågas: huru många år skola förflyta, innan skulden kan betalas? Eller hafva herrarne tänkt sig, att vi skola förlora en half million på denna affär? Jag tror icke detta varit meningen. Att förvaltningen måste kosta något, derom är visserligen intet att säga; men att tillse, det

*Angående
åstadkommande af
jemvigt mellan
postsparbankens
inkomster och
utgifter.
(Forts.)*

*Angående
åstadkom-
mande af
jemvigt mel-
lan postspar-
bankens in-
komster och
utgifter.
(Forts.)*

omkostnaderna icke blifva större, än de borde vara, det anser jag vara Riksdagens skyldighet.

Jag skall be att med några exempel få närmare belysa detta. Först och främst kan man väl fråga, om det är nödvändigt, att ordföranden i styrelsen fortfarande skall hafva ett arvode af 2,800 kronor för att han håller några sammanträden. Det är gifvet, att första året, när företaget började, ett sådant arvode kunde hafva skäl för sig. Men att det fortfarande skall utgå med 2,800 kronor, det har förefallit mig väl mycket. Härtill komma andra omständigheter, med afseende på hvilka vi såsom revisorer haft tillfälle att se, huru det verkligen förhåller sig. Jag är öfvertygad om, att de postsparbanksanstalter, som finnas för öfrigt i landet, äro billigt ordnade och lönerna icke öfver höfvan stora. Deremot tror jag, att hufvudkontoret här i Stockholm kostar mer än det behöfde göra. Så vidt jag kunnat finna, har postsparbanken här fri lokal; några kostnader hafva således icke behöfts för lokals anskaffande. Deremot har man måst påkosta åtskilligt för rummens lämpliga inredande. När man nu ser, huru vederbörande gått till väga, och hvad de betalat för nämnda ändamål, kan man sätta i fråga, huruvida tillbörlig sparsamhet iakttagits. Jag påpekar dessa förhållanden, ehuru det må hända kan synas småaktigt. Att vederbörande sökt försvara sig, är ej att undra på. Men de hafva derjemte påbördat revisorererna, att de skulle hafva lemnat vilseledande uppgifter. Hvem helst skall dock kunna finna, huru härmed förhåller sig. Och jag kan icke finna det lämpligt, att man på detta sätt söker försvara sig. I utlåtandet framhålles, hurusom revisorererna skulle hafva uppgifvit ett belopp, som vore dubbelt så stort som det rätteligen borde vara. Styrelsen säger, att inköp blifvit gjorda för 456 kronor; revisorererna deremot hafva uppgifvit 960 kronor. Men jag skulle kunna visa, genom företeende af qvitton, införda i deras räkenskaper, att dessa 960 kronor åtgått endast till vissa af oss uppräknade inventarier. Alla utgifter för fjerde året uppgå till 3,568 kronor — endast till smärre inventarier. Det föll oss då in att gå och se på sakerna. När vi kommo, funno vi, att de sågo helt tarfliga ut; så att deremot var ingenting att anmärka. Men när man t. ex. sade oss, att ett skåp af furu, som begagnades att förvara handlingar uti, kostat 370 kronor, så begärde vi att få se detta. Jag försäkrar herrarne, att man kan få köpa ett sådant för tredjedelen. Vi fästa oss endast vid några saker, som in alles kostat 960 kronor. I verkligheten hade omkostnaderna, såsom nämndt, gått till 3,568 kronor — och detta, fastän arbetet fortgått i 3 år. Det är sådant, som jag ansett böra tillrättavisas. Visserligen är det sant, att det icke kommer att blifva så många uppköp vidare, då de flesta redan äro gjorda. Men vi kunde ändock icke lemna dessa förhållandena oanmärkta.

Nu har man här framhållit, att man skulle besluta sig för att antaga reservanternas förslag och icke bry sig om den ifrågasatta räntenedsättningen. Jag fäster mig, såsom jag förut nämnt, mycket litet vid den sidan af saken, huruvida räntan bör nedsättas eller ej. Men jag anser dock, att det icke är klokt att antaga reservationen.

Ty der nämnes intet om, hvilken åtgärd man anser lämplig, utan helt generellt om att söka få jemnvigt i affären. Euligt min mening borde den, som icke önskar en räntenedsättning, yrka bifall till utskottets hemställan med uteslutande af de sista orden: "samt den ränta, som tillgodoföres delegare deri, kunna nedsättas". Då har man ju tydligt påpekat, i hvilket hänseende man anser en förändring böra ega rum, nemligen så, att icke för höga löner utbetalas eller eljest onödiga utgifter ifrågakomma. Jag skulle naturligtvis helst önska rent bifall till utskottets förslag. Men om herrarne äro fullt öfvertygade derom, att räntan icke bör nedsättas, så vill jag icke sätta mig derom. Emellertid vill jag fortfarande yrka bifall till förslaget utan den nämnda uteslutningen, emedan här endast är fråga om, att Kongl. Maj:t täcktes taga i öfvervägande, huruvida det ena eller det andra är lämpligt. Emellertid förmodar jag, att, då så många, såväl inom postsparbanksstyrelsen som i riksdagen, försvara bibehållandet af den nuvarande räntan, Kongl. Maj:t icke kommer att häri vidtaga någon ändring. För min del har jag blott velat lemna några uppgifter angående förhållandena med nämnda bank, på det man icke måtte tro, att Riksdagens revisorer icke skulle hafva reda på saken, utan finna, att de kunna både läsa rätt och räkna rätt.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Herr Winkrans: Då jag för en stund sedan instämde med min ärade granne till höger, gjorde jag det i afsigt att icke vidare yttra mig i denna fråga. Jag har emellertid blifvit uppkallad af herr vice talmannens anförande och de åsigter han deri framhöll. Man har ofta, kanske utan skäl, förebrått vice talmannen, att han icke skulle följa med sin tid, utan vore kanske väl mycket konservativ. Men jag vill denna gång gifva honom ett motsatt vitsord, att han kanske är snarare hundra år före sin tid. Och jag tror mig kunna bevisa detta mitt påstående genom att anføra ett och annat ur det häfte, jag har i min hand, af Statistisk tidskrift, utgifven af statistiska centralbyrån år 1888, der man icke får några målningar, vare sig blomstermålningar eller skuggmålningar, utan rena fakta, vid hvilka man kan hålla sig. Går man ut från dessa, skall man finna, att vice talmannens fruktan för räntans stigande i Sverige, till följd af postsparbankens förhållande i detta hänseende, för närvarande är alldeles oberättigad och kanske först om hundra år kan vara befogad. Förhållandet är nemligen det, enligt hvad denna tidskrift meddelar — och det är uppgifter som hvar och en kan kontrollera — att behållningen år 1886 — det sista år, för hvilket byrån lemuar redogörelse — i postsparbanken utgjorde 2,036,000 kronor, men deremot i de vanliga sparbankerna 250 millioner kronor. Skulle nu en ränta af 3,6 procent på ett belopp af 2 millioner kunna inverka på ränteförhållandena i landet, när ju beloppet är så ofantligt litet? Skulle icke snarare sparbankernas ränta, hvilka talaren sökte bringa ned till den lägsta möjliga eller 3 procent, inverka skadligt? I medeltal är emellertid deras ränta, såsom ock en af reservanterna, herr Anders Persson i Möraryp, nyss antydde — 4,48 procent. Dessa sparbanker, som förvalta 250 millioner kronor eller

*Angående
åstadkom-
mande af
jemnvigt mel-
lan postspar-
bankens in-
komster och
utgifter.
(Forts.)*

*Angående
åstadkom-
mande af
jemvigt mel-
lan postspar-
bankens in-
komster och
utgifter.
(Forts.)*

mer än 100 gånger så mycket som postsparbanken — det är väl de, som skulle utöfva inflytande på räntans bestämmande, icke denna oskyldiga postsparbank, som kan sägas vara endast ett barn?

Jag ber äfven att få fästa uppmärksamheten på ett annat förhållande, som i samma tidskrift omtalas, nemligen att de belopp, som insättas i postsparbanken, visserligen kunna stiga till 1,000 kronor, men att under det nämnda året endast 0,06 procent af insättarne eller 79 personer uppnådde denna summa. Deremot var det icke mindre än 83,175 delegare, som hade insatta belopp understigande 5 kronor. Kan nu räntan på dessa obetydliga belopp af mindre än 5 kronor, om det är t. ex. 3,6 procent eller 4,48 procent, inverka på ränteförhållandena i hela landet? Dessa delegare utgjorde icke mindre än 61,72 af hela antalet; och de som hade något högre belopp, eller mellan 5 och 10 kronor, utgjorde icke mer än 16,69 procent. Dertill möter den glädjande omständigheten, att denna postsparbank just vunnit det med den samma hufvudsakligen afsedda ändamål, nemligen att vänja det uppväxande släktet vid sparsamhet, och hvar och en, som var med år 1883 och deltog i upprättandet af postsparbanken, måste vara glad, att alla de förutsägelser, som gjordes af så väl då varande finansministern som åtskilliga andra, hafva nära nog bokstafligen slagit in. Så äro bland dessa olika insättare i postsparbanken icke mindre än 68 procent eller omkring 25,000 lärjungar vid läroverk och skolor och med dem jemförliga minderåringar. Jag anser att det är en utomordentligt god sak, att dessa vid tidig ålder få vänja sig vid den dygd, som kallas sparsamhet, hvilken icke endast medför ekonomisk sjelfständighet, utan äfven inverkar på utvecklingen af deras karakter i alla afseenden. Ty att vid 7, 8, 10 års ålder kunna försaka 10 eller 25 öre för relativt högre ändamål, det är en sjelfbeherskning på de sinliga begären, som verkar i allo fördelaktigt på de uppväxande barnen, och om postsparbanken icke åstadkommit annat godt, än att den befrämjat sparsamheten hos det uppväxande släktet, så har den redan härigenom väl motsvarat sin bestämmelse.

Det har vidare visat sig, att postsparbanken ej kunnat bära de utgifter, som varit med honom förenade. Ja, detta var också förutsagdt af dåvarande finansministern, som vid 1883 års riksdag yttrade, att den komme de första åren att gå med en förlust af 40 à 60 tusen kronor, men att den slutligen komme att bära sig. Det förra har äfven inträffat, och då man ser, huru skilnaden mellan inkomster och utgifter för hvarje år sjunker allt mer och mer, så behöfver man icke vara spåman för att förutse, att det ej dröjer länge, innan bristen alldeles försvinner och det kanske till och med blir en liten behållning, som kan användas till andra ändamål. Så har under tiden från 1883 vinsten stigit med nära 50 procent hvarje år, eller första året med 5,000 kronor, andra året med 14,000 kronor, tredje året med 20,000 kronor, fjerde året med 31,000 kronor och det senaste året med icke mindre än 45,000 kronor. Jag tycker, att man med sådana siffror och sådana resultat skall kunna stäfja hvilken pessimistisk åsigt som helst angående postsparbanken, och med lugn emotse den mycket

nära framtid, då denna sparbank bär sig och fullt motsvarar, hvad den samma åsyftar.

Jag inskränker mig till dessa små antydningar och är mycket glad öfver, att icke viktigare anmärkningar gjorts mot detta lilla barn, som icke är mer än 5 år gammalt. Det kan, som herr Petersson i Runtorp nyss sade, vara nyttigt att gifva barn aga, när sådant är nödvändigt; men det är barn, som icke arta sig väl, som man bör aga; ty man bör icke aga för agans egen skull, utan för att ernå det mål, som man åsyftar. Och jag för min del anser, att det barn, hvarom nu är fråga, skött sig synnerligen väl, och att det, långt ifrån att behöfva agas, tvärtom behöfver uppmuntras och sporras att gå fram på samma goda bana, som det börjat. Och må vi, som varit faddrar vid barnets dop 1883, med glädje motse den tid, då barnet blir en yngling och en man, som fullt motsvarar de förhoppningar, som man gjort sig om detsamma, och de uppoffringar, som man gjort på det samma.

Jag kommer på dessa grunder att rösta för, att intet skall göras för åstadkommande af någon förändring i postsparbanken, utan att den måtte få fortgå under samma goda ledning och på samma förträffliga sätt och derigenom också medföra samma goda verkningar som hittills.

Herrar *Lindmark, Lyth, Hederstierna, Arhusiander, Olsson* i Sörnäs, *Liltenberg, Martin, Svensson* från Carlskrona och *Truedson* förklarade sig instämma med herr Winkrans.

Herr Göransson yttrade: Då 1883 års Riksdag beslutade inrättandet af postsparbanken, var jag en af dem, som röstade deremot, hufvudsakligast af det skäl, att jag ansåg räntan vara allt för låg, och befarade, att förvaltningskostnaderna skulle blifva allt för stora. Det kan dock ej falla mig in, att nu, sedan denna inrättning kommit till stånd och visat sig fördelaktig, vara med om att slå ihjel densamma. Och jag tror, att det skulle vara ett sådant steg, om man biföll det förslag, som utskottet framlagt med afseende på räntenedsättningen.

Jag begärde ordet egentligen med anledning af herr vice talmannens yttrande, att han trodde, att om man skulle bibehålla räntan i postsparbanken vid de nuvarande 3,6 procent, skulle det omöjliggöra en nedsättning i den nuvarande allmänna räntefoten. Sedan jag begärde ordet har nu rektor Winkrans så tillräckligt vederlagt detta vice talmannens yttrande, att jag ej har mycket att tillägga. Så länge de enskilda sparbankerna disponera öfver ett kapital af mellan 200 och 300 millioner och postsparbanken förfogar öfver blott 3 à 4 millioner kronor, borde det icke kunna falla någon in att tänka, att postsparbanken skall kunna inverka något på bestämmande af räntefoten i allmänhet.

Det yttrades af en annan talare på göteborgsbänken, att det icke spelar så stor rol, om räntan något nedsättes. Hufvudsaken vore att bereda de små tillfälle att kunna placera sina medel på ett lätt till-

*Angående
åstadkommande af
jämvtigt mellan
postsparbankens utgifter och inkomster.
(Forts.)*

Angående
Åstadkom-
mande af
jemvigt mel-
lan postspar-
bankens in-
komster och
utgifter.
(Forts.)

gänligt sätt och mot fullgod säkerhet. Jag råkar vara af motsatt åsigt. En räntenedsättning i postsparbanken kommer att verka derhän, att dels de, som hafva sina medel der insatta, komma att taga ut dem derifrån, dels de, som annars skulle der hafva insatt sina medel, afskräckas derifrån, så att insättningen kommer att betydligt minskas och postsparbankens kapital skulle således blifva mindre, men förvaltningskostnaderna sannolikt icke komma att minskas i förhållande der- efter, och då skulle differensen blifva större än hvad den nu är och postsparbankens skulder komma att ökas i stället för att minskas. På landet fäster sig allmogen ännu ganska mycket vid 1, ja till och med $\frac{1}{2}$ procents högre ränta. Jag vill icke påstå, att det är klokt att fästa mera afseende på 1 eller $\frac{1}{2}$ procents högre ränta än på tillräcklig säkerhet, men det är verkligen ett faktiskt förhållande, att det är så på landsbygden. Anledningen dertill kan ju vara, att insättarne i allmänhet icke hafva tillräcklig omdömesförmåga med afseende på mer eller mindre god säkerhet utan ännu har ett ganska stort förtroende till sparbanken och det anser jag vara ett lyckligt förhållande, så länge man kan säga, att sparbankerna i allmänhet äfven gjort sig förtjente af ett sådant förtroende. Då nu sparbanksräntan i allmänhet, såsom här blifvit nämndt, och som äfven styrelsen för postsparbanken tillkännagifvit, är i medeltal 4,48 procent, så tror jag icke, att man kan säga, att postsparbanken betalar för hög ränta, om den fortfarande bibehålles vid 3,6 procent.

Det är visserligen ett ledsamt förhållande, att postsparbankens inkomster och utgifter ej vilja gå ihop, och det var just min farhåga i början att så ej skulle ske. Dock har man nu sett, att differensen blir mindre för hvarje år, och om det får fortgå på ungefär samma sätt som hittills, så har man att förmoda, att det 1893 eller 1894 skall blifva jemvigt mellan inkomster och utgifter. Skulle så derjemte någon nedsättning vidtagas i afseende på förvaltningskostnaderna, så tror jag att det skulle vara på sin plats. Jag kan icke neka till, att jag i likhet med så väl revisorerna som reservanterna ansett, att dessa omkostnader äro mer än tillräckligt höga, särskildt hvad beträffar aflöningen till ordföranden i postsparbankens styrelse.

På grund af hvad jag nu yttrat är det tydligt att jag icke kan yrka bifall till utskottets förslag oförändradt, och då reservanterna ej uttalat sig nog tydligt mot räntenedsättningen och jag under närvarande förhållanden på inga vilkor vill vara med om en sådan nedsättning för insättarne i postsparbanken, kan jag ej heller biträda reservationen. Jag skulle därför för min del vara villig att stryka sista raden i utskottets hemställan, såsom det äfven antyddes af en af utskottets medlemmar, hvilken dock, så vidt jag uppfattade honom rätt, icke gjorde något yrkande derom. Jag skall därför tillåta mig att göra ett yrkande i denna rigtning och hemställa, att sista raden, som lyder: "samt den ränta, som tillgodoföres delegarne deri, kunna nedsättas", måtte utgå, hvarigenom utskottets hemställan skulle få följande lydelse: "att Riksdagen må hos Kongl. Maj:t anhålla, att Kongl. Maj:t täcktes taga i öfvervägande, huruvida icke för åstadkommande af jemvigt mellan postsparbankens inkomster och utgifter,

minskning i sparbankens förvaltningskostnader må kunna ega rum." Herr talman, jag anhåller om proposition på detta mitt yrkande.

Herr Hörnfeldt: Så vidt jag kunnat fatta utskottets betänkande, lär det väl icke finnas någon annan skilnad mellan reservanternas och utskottets förslag än den, att reservanterna vilja i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, att Kongl. Maj:t måtte vidtaga sådana åtgärder, hvarigenom en jemvigt mellan postsparbankens inkomster och utgifter kan åstadkommas, medan åter statsutskottet bestämdt påpekat, att Kongl. Maj:t skall taga i öfvervägande, huruvida förvaltningskostnaderna kunna nedbringas och räntan nedsättas. Jag kan af dessa förslag icke finna annat, än att reservanterna lemnat Kongl. Maj:t friare händer än statsutskottet, som vill hos Kongl. Maj:t anhålla, att räntan måtte nedsättas och förvaltningskostnaderna nedbringas. Jag föreställer mig emellertid, att man i fråga om en så ny institution som postsparbanken går allt för brådstörtadt till väga, om man hos Kongl. Maj:t begär nedsättning af räntan och minskning i förvaltningskostnaderna. Jag tror därför, att man mycket väl bör kunna ge sig till tåls, innan man vidtager en sådan åtgärd, helst som man kan vänta, att räntan icke skall förblifva densamma, som den nu är. Herr Göranssons förslag är väl ett medlingsförslag, och jag skulle mycket gerna kunna vara med derom, men han har bibehållit yrkandet om nedsättning i förvaltningskostnaderna, och jag vill lemna Kongl. Maj:t fria händer äfven i detta afseende.

Jag tillåter mig därför, herr talman, att förena mig med dem, som yrkat bifall till reservationen.

Herr Ahlström: Jag begärde ordet närmast med föranledande af ett yttrande, som herr vice talmannen fälde; men då detta yttrande blifvit i väsentliga delar bemött, hufvudsakligen af herr Winkrans, så har jag icke behof att med anledning af detta yttrande säga många ord.

Herr vice talmannen nämnde, då han talade om att det vore skäl att nedsätta inlåningsräntan i postsparbanken, att en sådan nedsättning blifvit vidtagen af åtskilliga sparbanker och af just sådana sparbanker, hvilka han förmenade vara de bäst skötta. Särskildt mot detta påstående vill jag inlägga en gensaga, ty icke ensamt en af landets största sparbanker, om hvilken jag eger närmare kännedom, utan äfven åtskilliga andra af de större sparbankerna, om hvilka jag vet, att de äro väl skötta, hafva icke ännu funnit sig böra vidtaga räntenedsättning från $4\frac{1}{2}$ procent. Väl har hos sparbanker i Skåne fråga varit väckt om en sådan nedsättning; men man har, såsom mig synes med full rätt, icke ansett sig böra vidtaga en sådan åtgärd förr, än den må kunna anses alldeles nödtvungen. Man måste nemligen se väsentligen på insättarnes bästa och icke på den större eller mindre utsigten för sparbanken att kunna öka sin årsvinst och derigenom sina enskilda fonder. Och det är ju naturligt, att just de större sparbankerna, de solidare, hvilka ega större fonder och hvilka också i allmänhet äro de bäst skötta, icke hafva samma behof af räntenedsättning som de mindre sparbankerna, för hvilka skilnaden mellan in-

*Angående
åstadkom-
mande af
jemvigt mel-
lan postspar-
bankens in-
komster och
utgifter.
(Forts.)*

*Angående
åstadkom-
mande af
jemvigt mel-
lan postspar-
bankens in-
komster och
utgifter.
(Forts.)*

och utlåningsräntan äro i förhållande till det mindre omfånget af de fonder, hvaröfver de föfoga, af större betydelse. Jag hoppas, att alla skola vara eniga om den uppfattningen, att postsparbanken bör jemföras med de solida och väl skötta sparbankerna, och icke med de mindre, bland hvilka somliga i afseende på skötsel lemna åtskilligt öfrigt att önska och att man således icke må af exempel från dessa senare finna skäl till nedsättning af räntan äfven i postsparbanken.

Herr vice talmannen yttrade vidare, att nedsättning af postsparbankens inlåningsränta icke skulle leda till, att medel i någon synnerlig omfattning skulle uttagas från densamma. Detta må väl vara sant i afseende på insatta mindre belopp; men af erfarenhet kan jag försäkra honom, att från sparbanker, som lemnat lägre ränta, hafva medel, så snart de uppgått till något större belopp, blifvit uttagna för att kunna omplaceras i sparbanker, som gifvit större ränta. Detta skulle säkerligen också blifva förhållandet beträffande postsparbanken, och det synes mig, som om det under sådana förhållanden skulle vara mindre välbetänkt att, innan postsparbanksinstitutionen hunnit blifva äldre och innan man sålunda hunnit få någon större erfarenhet om, huru densamma kommer att verka, vidtaga några rubbningar i densamma, särskildt hvad räntan beträffar, enär man derigenom skulle riskera, att den stora nytta, som man hoppats vinna af postsparbanken, icke skulle komma det svenska folket till godo. Om den deremot under någon längre tid lemnas orubbad, så skall säkerligen det förhållande inträffa att, i samma mån som fonden kommer att tillväxa, postsparbanken också skall lättare kunna stå ut med att betala en högre ränta och kanske inom icke så många år härefter äfven kunna lemna beräknad vinst. Det är visserligen sant, att räntan i allmänhet under de sista åren stått mycket lågt i vårt land, men huru länge kunna vi väl vara vissa om, att detta förhållande skall bestå? Sedan lyckligtvis på sista tiden en ljusning i åtskilliga affärsbrancher visat sig, är det att förmoda, att kapitalet kommer till användning, och att till följd deraf räntan kommer att stiga. Men om så kommer att ske, icke borde då insättningsräntan hos postsparbanken genast förhöjas. Jag håller nemligen före att ofta påkommande fluktuationer i afseende å postsparbankens inlåningsränta skulle vara till stor skada och att därför den ränta, som en gång blifvit bestämd, bör, så vida man icke blir tvungen att ändra den, få kvarstå orubbad.

Åtskilligt af hvad jag hade tänkt andraga har, såsom jag förut nämnt, redan blifvit upptaget af föregående talare, hvarför jag nu icke anser mig behöfva vidare uppehålla mig dervid. Jag vill blott uttala den förhoppning, att, derest denna kammare och Riksdagen skulle — hvilket jag dock hoppas icke måtte ske — bifalla utskottets eller reservanternas förslag, Kongl. Maj:t dock skall, vid öfvervägande af skälen för och emot ett sådant förslag, finna sig icke böra dertill lemna sitt bifall.

Af skäl, som jag nu anført, anhåller jag att hos herr talmannen få yrka afslag å så väl utskottets som reservanternas förslag.

Herr Gumælius: Såsom en mildrande omständighet vid om-

dömet om den sak, som här varit föremål för statsrevisorernas och statsutskottets bedömande, torde jag höra erinra derom, att Kongl. Maj:t vid 1883 års riksdag föreslog, att postsparbanken skulle få mottaga insättningar till belopp af 2,000 kronor; men 1883 års Riksdag beslöt emellertid att nedsätta högsta insättningsbeloppet till 1,000 kronor. Såsom medlem af det sammansatta utskott, som vid nämnde riksdag behandlade frågan, motsatte jag mig förgäfves denna nedsättning, och jag är öfvertygad om, att beslutet härom var ganska olyckligt och att detsamma haft sin andel i att det gått så pass illa för postsparbanken. Det ligger nemligen i sakens natur, att det medför lika mycket eller åtminstone ungefär samma besvär att mottaga en mängd små belopp, som att handhafva ett lika stort antal insättningar å något större belopp, gifvande bättre räntebehållning, äfvensom att, till följd af den gjorda begränsningen, åtskilliga medel, som eljest antagligen skulle hafva blifvit i postsparbanken insatta, nu icke kunnat der mottagas. Och det har jemväl visat sig, att hvad som blifvit insatt varit ganska litet i förhållande till den ganska stora apparat, som för ändamålet anordnats. Jag har velat erinra om detta nu, på det att, för den händelse den ifrågasatta skrifvelsen till Kongl. Maj:t skulle komma till stånd, Kongl. Maj:t må af hvad i ämnet inför riksdagsprotokoll yttrats, finna anledning att taga i öfvervägande, huruvida det icke för postsparbankens utveckling vore lämpligt att återupptaga frågan om insättningsbeloppets bestämmande i öfverensstämmelse med Kongl. Maj:ts vid 1883 års riksdag afgifna förslag till 2,000 kronor. Det finnes många enskilda sparbanker i riket, som mottaga insättningar till vida större belopp. Jag vill visserligen icke påstå, att det skulle vara riktigt ändamålsenligt att bestämma insättningsbeloppet så högt för postsparbankerna som på en del andra håll; men med hänsyn till nuvarande tidsförhållanden anser jag, att 2,000 kronor just skulle vara ett härvid lag lämpligt belopp. Detta å ena sidan.

Å andra sidan kan jag hvarken vara med om utskottets förslag till skrifvelse till Kongl. Maj:t i afseende å räntans nedsättning, — ty jag anser denna åtgärd vara hvarken klok eller ändamålsenlig — ej heller om deras åsikter, som vilja att ingenting skall åtgöras. Det kan icke undgå min uppmärksamhet, att det ligger någon motsägelse deri, att, under det att sparbankslagen, stiftad af Kongl. Maj:t och Riksdagen gemensamt, stadgar att sparbankernas styrelsemedlemmar icke såsom sådane få uppbära någon aflöning alls, så har man gjort ett undantag med postsparbanken, som man inrättat såsom ett embetsverk, der ordföranden under första förvaltningsåret tillerkändes en ersättning af 2,800 kronor, "med afseende", såsom det heter i motiveeringen, "å de särdeles trägna göromål, bemålde ordförande derunder haft att fullgöra", hvilket arfvode han allt sedermera förklarats berättigad att uppbära. Vid det förhållande, att postsparbanken lyder under postverket, och att postverkets chef är dess sjelfskrifne ordförande, är detta arfvode onekligen en ganska besynnerlig tillställning. Jag föreställer mig väl, att en ändring härutinnan icke bör ega rum, så länge den nuvarande chefen står kvar, men vid det förhållande, att

*Angående
åstadkommande af
jemvägt mellan
postsparbankens
inkoster och
utgifter.
(Forts.)*

*Angående
åstadkom-
mande af
jemvigt mel-
lan postspar-
bankens in-
komster och
utgifter.
(Forts.)*

denna i år lär blifva pensionsmessig och, således snart torde afgå från sin chefsplats, så torde det icke vara olämpligt att i en skrifvelse till Kongl. Maj:t fästa dess uppmärksamhet härå, samt att deri ifrågasätta, huruvida icke nämnda arfvode derefter må kunna indragas eller ändras.

Afönningen till de tre medlemmar, som jemte ordföranden och byråchefen i generalpoststyrelsen för ärenden rörande postsparbanken, utgöra postsparbankens styrelse, utgår väl med det jemförelsevis mindre betydliga beloppet af 600 kronor till en hvar af dem för bevi-stande af sammanträden i allmänhet ett par gånger i månaden; men jag får säga, att i sina tider en förändring äfven härutinnan borde ega rum. Jag förmodar nemligen, att det icke skulle, särskildt i fråga om denna sparbank, saknas tillgång på lämpliga personer, som vore villige att ex nobili officio — jag menar utan anspråk på ersättning — åtaga sig detta uppdrag, hvarigenom kunde vinnas öfverensstäm-melse med motsvarande förhållande i andra sparbanker inom riket. Och då af desse tre styrelsemedlemmar två äro Riksdagens förtroende-män, den ene i riksbanken och den andre i riksgäldskontoret samt blott en tredje utses till sådant förtroendeuppdrag af Kongl. Maj:t, vill det förefalla mig, som om Kongl. Maj:t vid ombyte af personer, skulle, derest skrifvelse i detta syfte aflätes, kunna finna anledning att så ordna, att postsparbanken beträffande styrelsemedlemmarnes af-lönande icke längre komme att intaga någon undantagsställning i för-hållande till landets öfriga sparbanker.

Af hvad jag nu yttrat framgår, att jag förenar mig med reser-vanterna om deras förslag. Visserligen skulle jag kunna instäm- ma med min granne här midt öfver; men då hans förslag endast helt obetydligt skiljer sig från reservanternas, så föredrager jag att ansluta mig till detta senare.

Herr *Lund* instämde i detta yttrande.

Herr *Petersson* i Hamra: Jag skall be att få nämna, att inom Östergötland var vid den tidpunkt, då postsparbanken inrättades, inlåningsräntan i de enskilda sparbankerna 5 à 5½ procent; men efter den tiden hafva dessa sparbanker funnit med sin fördel förenligt att nedsätta räntan till 4½, under sista året till och med till 4 procent. Huruvida sparbankerna inom den öfriga landsbygden handlat på samma sätt, känner jag icke, men det är ganska troligt, att så är förhållan- det, eller åtminstone att man skall komma derhän.

En talare på göteborgsbänken tycktes fordra, att sparbankerna skulle nedsätta sin ränta under postsparbankens. Om så skedde, skulle detta hafva till påföljd, antingen att insättarne i de enskilda sparbankerna uttog sina medel derifrån för att omplacera dem i postsparbanken eller också att dessa enskilda sparbanker skulle komma att erhålla prima säkerhet vid lån, under det att postsparbanken finge nöja sig med säkerhet af sekunda slag, eller den säkerhet, som blefve öfrig, sedan de bästa säkerhetspapperen sökt sig väg till de enskilda

sparbankerna. Det är nemligen gifvet, att ju högre inlåningsräntan är, dess högre ställer sig också utlåningsräntan.

Såvidt jag kunde fatta herr vice talmannens yttrande, så tyckte jag mig finna, att han ansåge, att man i främsta rummet borde tillse, att postsparbanken komme att erhålla prima säkerhet för sina utlånta medel. Jag delar med honom fullständigt den åsigt han uttalade och tror, att det är för postsparbanken af största vigt att få de bästa säkerheter; och att först i andra rummet insättningsräntan spelar en afgörande roll. Hvad den förmenta afvogheten mot postsparbanken beträffar, så tror jag icke att någon i denna kammare känner den minsta sådan, och tror det vara en obefogad anmärkning emot herr vice talmannen att lägga en sådan misstanke på honom. "Barnet", postsparbanken, har tillväxt på ett sundt och förnuftigt sätt. Hvad herr Nils Petterssons yttrande angår, så afsåg väl han, att *förvaltningen* för postsparbanken borde agas, och jag anser för min del en sådan aga vara berättigad. Det är icke första gången som anmärkning framkommit emot arvodet till ordföranden i denna bank. Jag tror revisorernas anmärkning vara fullt befogad och yrkar bifall till utskottets hemställan.

Herr Elowson: Vid granskning af postsparbankens räkenskaper hafva revisorerna funnit, hurusom postsparbankens inkomster genom räntevinster understigit dess administrationsutgifter. Bristen har för år 1887 utgjort i afrundadt tal 40,000 kronor. Revisorerna hafva också angifvit det belopp, från hvilket räntevinster kunnat genom utlåning inflyta. Af detta belopp kan man å ena sidan bilda sig en föreställning om storleken af den räntevinst, som genom en lämplig mariginal emellan ut- och inlåningsräntan varit möjligt att vinna. Å andra sidan hafva de äfven angifvit omfattningen af postsparbankens verksamhet, hvaraf man kan bilda sig en föreställning om administrationskostnaderna. Den tillgång postsparbanken hade från 1886 utgjorde enligt revisorernas beräkning 2,284,000 kronor (jag utelemnar hundratalen) och balansen till 1888 2,885,000 kronor. Detta är således det belopp, på hvilket man skall räkna räntevinst för att bestrida administrationskostnaderna. Enligt uppgift af revisorerna funnos 1,772 postsparbankskontor vid slutet af år 1887. Delegarnes antal utgjorde vid det årets slut 152,004, motsvarande 32 delegare per 1,000 invånare. Det synes då icke vara öfverraskande att finna, att räntevinsten icke kunnat betäcka förvaltningskostnaderna för ett så vidt utgrenadt verk. Det synes mig också, som om revisorerna med sitt förslag icke afsett någon anmärkning emot årets förvaltning, utan att anmärkningen snarare vore rigtad mot de förutsättningar, som 1883 lågo till grund för statsmagternas beslut om inrättande af denna postsparbank. Man ansåg nemligen då, att en rundlig tid skulle åtgå, innan räntevinsten skulle kunna betäcka administrationskostnaderna. Emellertid visar det sig, att ett gynsamt resultat i detta fall är på väg att inträda. Det visar sig, att räntevinsten årligen blir allt större och större, hvilket också är det naturliga, då det kapital, hvarifrån vinsten skall komma, ökas. Derjemte visa också uppgifterna,

*Angående
åstadkommande af
jemvigt mellan
postsparbankens inkomster och
utgifter.*
(Forts.)

*Angående
åstadkom-
mande af
jemvigt mel-
lan postspar-
bankens in-
komster och
utgifter.
(Forts.)*

att administrationskostnaderna icke vuxit utan tvärtom nedgått, så att förr eller senare den tid skall inträffa, då förutsättningarna vid 1883 års riksdag blifva en verklighet, nemligen att det till en början skulle gå så, att utgifterna öfverstege inkomsterna, men att sedermera en jemvigt mellan bådadera skulle inträda samt att slutligen räntevinsten skulle blifva större än förvaltningsutgifterna. Ett liknande förhållande skulle man kunna till förmån för postsparbanken anföra från postverket i dess helhet, som genom en storartad utvidgning af sin verksamhet under medlet af 1870-talet åsamkade sig en brist, som måste betäckas af statsverket, hvaremot postverket nu lemnar ett betydande överskott till statskassan. Och på samma sätt kommer det att inträffa med denna bank.

Det har anmärkts, att det hufvudsakliga målet för utskottets förslag skulle vara att åstadkomma en allmän räntenedsättning. Jag skulle icke vara mot detta, om jag funne medlet lämpligt. Men med en så relativt ringa summa som 2 eller 3 millioner kronor kan man icke inverka på räntesatserna i landet. Dessutom tror jag icke det vara lämpligt att rigta räntenedsättningen mot de små besparingarne. Vi erinra oss, hurusom under år 1887 obligationer utfärdades för den svenska marknaden mot en nominel ränta af 3,6 procent. Detta lån var afsedt för de större besparingarne och detsamma såldes i början till en kurs af 96 procent, sedermera till en kurs af 97 procent och slutligen till en mindre del al pari, och det visade sig, att medelkursen blef 98,15 procent. Den effektiva räntan var alltså mer än 3,6 procent. Det har också afslutats ett större för ena parten ouppsägbart lån till kurs af 83 procent och med 3 procents ränta, hvadan den effektiva räntan för samma lån utgör under förutsättning att lånet förblir ouppsägd 3,61 procent. Staten är således villig att betala en ränta, som är högre än 3,6 procent till de större kapitalisterna och till dem, som hafva större finansiell magt. Att under sådana förhållanden nedsätta räntan för de små kapitalplaceringarne kan jag icke finna lämpligt eller ändamålsenligt.

Det har här under debatten blifvit taladt om, att postsparbanken är jemförelsevis ung, med afseende på hvilket förhållande den blifvit liknad vid ett barn. En talare på kalmARBänken menade, att man skulle aga barnet, om det visade några oarter. En annan talare har sagt, att detta barn icke hittills visat några oarter, och att det derfor snarare borde uppmuntras än agas. Med den förste talaren vill jag instämma deri, att en aga, om den behöfves, kan användas, men icke med de medel, som här äro i fråga. Jag tror nemligen icke det vara rätt att aga ett barn genom förknappning af de medel, som äro afsedda att befrämja barnets tillväxt.

Med afseende å den stora betydelse, som sparsamhet har i sedligt afseende, inskränker jag mig till att instämna med den ärade talaren på göteborgsbänken.

Utskottet anför såsom skäl för sitt beslut, det svårigheter visat sig att göra besparingar fruktbarande. För visso är det en sanning att sparbankerna nu äro öfverlupna med medel, som de hafva svårt att placera. Men då synes det mig icke alls vara lämpligt att min-

ska ett af dessa tillfällen till placering, som finnes i postsparbanken. Ty uppenbart är, att om en räntenedsättning der göres, allmänheten blir mindre benägen att insätta sina besparingar derstädes.

Under debatten hafva här gjorts åtskilliga yrkanden. Jag för min del skulle vilja ansluta mig till yrkandet om afslag. Och detta hufvudsakligen af det skäl, som postsparbankens styrelse anfört. Huru vida förvaltningskostnaderna kunna minskas eller icke, derom tillåter jag mig icke att uttala något omdöme. Men jag ber få fästa kammarens uppmärksamhet på, att styrelsen för postsparbanken har anmält sin afsigt att för år 1891 framlägga förslag till löne- och arfvodesstat för postsparbanken. Det synes sålunda vara onödigt, att Riksdagen i särskild skrifvelse nu begär någon utredning om nedsättning, då styrelsen är sinnad att redan nästa år framkomma med förslag i ämnet. Vidare anför också postsparbankstyrelsen med afseende å förvaltningskostnaden, att den hos oss är relativt billigare än i åtskilliga andra länder. Enligt de af nämnde styrelse lemnade uppgifterna har nemligen i Sverige under femårsperioden 1884—1888 kostnaden för hvarje omsättning samt hvarje vid periodens utgång befintlig delegare belöpt sig till cirka 24 öre, medan denna kostnad för första femårsperioden uppgått för engelska postsparbanken till 50 öre, för nederländska postsparbanken till 38 öre och för franska postsparbanken till 42 öre. Jag finner således icke någon anledning för närvarande att påkalla Kongl. Maj:ts uppmärksamhet i detta hänseende, hvarför jag iustämmer med dem, som yrkat afslag.

*Angående
åstadkommande af
jemvigt mellan postsparbankens inkomster och utgifter.
(Forts.)*

Herr Lyttkens: Då fråga här i kammaren förevar om inrättande af postsparbanken, var jag för min del emot detta förslag, derföre att jag fruktade att postsparbanken såsom statsinstitution icke skulle kunna bära sig och täfla med de inrättningar, som äro bygda på frivillighetens grund och omfattas med det intresse och den omsorg som de flesta af våra sparbanker. Herr Winkrans' yttrande om vigten att lära barnen insätta sina besparingar och den uppfordran till sparsamhet, som ligger häri, vill jag gerna underskrifva, men samma mål kan uppnås lika väl med våra sparbanker, i hvilka också kunna insättas besparingar ända ned till så små belopp som 25 öre, äfven om man må medgifva att postsparbanken i någon mån lättare uppfyller detta ändamål än sparbankerna gjort. Men hvad jag bestämdt motsätter mig är samme talares blomstermålning om att postsparbanken uppfyllt de förhoppningar, man från början fäste vid densamma. Ty förhoppningen var, att den skulle inom kort bära sig, men dessa förespeglingar hafva icke besannat sig, ty insättnigarne hafva icke blifvit så stora, som man då trodde och förespeglade sig, och förlusten är större och gifven, men osäkert är, när inkomster och utgifter kunna fås att gå ihop. Mine herrar, hur skulle det taga sig ut, om en enskild sparbank komme på sådan balans, som postsparbanken nu råkat i? Då tror jag att denna sparbank blefve tvungen att genast stänga. Men lyckligtvis hafva de enskilda sparbankerna i allmänhet skött sig så, att det icke blott gått ihop, utan de äfven kunnat bilda reserv-

Angående
åstadkom-
mande af
jemvigt mel-
lan postspar-
bankens in-
komster och
utgifter.
(Forts.)

fonder, ehuru de lemnat högre ränta på de insatta penningarna än postsparbanken gifvit.

Jag vill för min del icke vara med om att i den skrifvelse till Kongl. Maj:t, som jag hoppas, att åtminstone denna kammare skall bifalla, ifrågasätta en räntenedsättning, ty om denna komme till stånd, skulle differensen mellan inkomsterna och utgifterna blifva ännu större och sålunda statsverkets förlust också blifva större än den nu är. Men jag vill deremot vara med om att antaga reservanternas förslag, därför att i detta betonas ändå mera att det är förvaltningskostnaderna som åsyftas, att man önskar dessas nedbringande, så att man får jemvigt mellan inkomster och utgifter. Jag skulle icke hafva begärt ordet, om jag vetat, att herr Gumælius skulle yttra det vi af honom nyss fått höra, ty då kunde jag inskränkt mig till att hafva instämt med honom; men då jag nu fått ordet, har jag velat säga hvad jag nu sagt och gifva tillkänna, att jag instämmer med reservanterne. Jag är nemligen fullkomligt öfvertygad om att för postsparbanken, likaväl som för de enskilda sparbankerna, skall man kunna få personer, som endast af nit och intresse för denna inrättnings verksamhet och för syftet att uppmuntra till sparsamhet åtaga sig dylika befattningar utan aflöning, eller åtminstone för mindre än nuvarande. Derigenom kunde staten inbespara en del utgifter.

På alla dessa skäl, och då jag fruktar att denna statsinstitution skall allt mer och mer fördjupa sig i skulder, yrkar jag, herr talman, bifall till reservanternes förslag, hvarigenom en skrifvelse i ärendet komme att aflåtas till Kongl. Maj:t.

Hers Winkrans: Jag begärde ordet med anledning af den siste talarens yttranden, att man vid postsparbankens inrättande 1883 skulle gjort sig illusioner att den snart skulle växa och inom kort vara i tillfälle att stå på egna ben. Jag skulle genom protokollet öfver den år 1883 förda diskussionen i ämnet kunna visa, att den dåvarande statsministern, som på samma gång var finansminister, uttryckligen framhöll såsom sin bestämda öfvertygelse att denna postsparbank icke skulle komma att bära sig på åtskilliga år, utan till en början gå med en förlust af 40, 50 eller 60,000 kronor om året. Dessutom antydde också den siste talaren att postsparbanken med dess tillkomst skulle varit afsedd att täfla med de enskilda sparbankerna. Detta trodde man då icke, och detta har icke heller inträffat; men det upplystes af de komiterade, som då hade i uppdrag att utreda denna fråga, att 25 procent af rikets sparbanker icke voro öppna mera än en gång i månaden samt att det fans endast en sparbank på i medeltal 486 kvadratkilometer af vårt land. Man hade sålunda icke tillfälle att spara de små kapitalen och detta tillfälle ville man bereda genom inrättande af postsparbanken. Sedan bestämdes räntan till 3,6 procent och högsta insatta beloppet till 1,000 kronor, och dermed afsåg man att, sedan en insättare kommit till detta belopp, skulle desamma öfverflyttas till andra större sparbanker och postsparbanken skulle sålunda, långt ifrån att täfla, tvärt om vara en slags rännil, som skulle löpa in i den stora floden af sparbanker. Detta afsåg man

och detta har man vunnit med detta lilla barn, som man här kallat det, hvilket på ett par år utvecklats sig ganska raskt, så att i postsparbanker under år 1888 insatts kronor 3,136,000 eller 72 procent mer än under året förut. Jag tycker att detta är en ganska vacker tillväxt, som gifver god förhoppning för framtiden, och jag tror kammaren handlar klokt, om den icke söker hämma denna utveckling, som kostat så obetydligt, men dock lofvar så godt för vårt folks uppfostran till sparsamhet, en uppfostran som ganska väl behöfves.

Jag vidhåller mitt yrkande om afslag på såväl reservanternas som utskottets förslag.

Herr Jansson i Krakerud: Man har sagt, att man hade de största förhoppningar att med en stigande rörelse skulle postsparbankens inkomster och utgifter komma i jemvigt. Ja, äfven jag är af samma åsigt och tror, att det med tiden kommer att ställa sig så. Men om man ifrar för sparsamhet, kan jag icke förstå, hur man kan komma till det resultat att helt simpelt yrka rent afslag. Om man vill att enskilda individer skola spara, så bör man väl äfven önska sparsamhet i förvaltningen, och jag har icke hört talas om, att en institution riskerat lifvet, därför att man inskränkt utgifterna för dess förvaltning. Jag tror tvärt om, att rätta sättet att få detta lilla barn till att frodas är att bifalla skrivelseförslaget. Frågan ställer sig för mig helt enkelt så: vi hafva valt statsrevisorer och dessa hafva visat, att något missstag begåtts med afseende på inköpet af några furuskåp m. m., hvilka kostat två gånger så mycket som de varit värda. Detta har ingen här i kammaren kunnat bestrida, och herr Nils Petersson i Runtorp har visat att siffrorna äro fullt exakta. Då frågar jag, om man skall blunda för dessa missförhållanden och låta allt hafva sin gilla gång. Jag kan icke finna det vara rätt, att då man vill understödja en så nyttig anstalt, låta sådant passera oanmärkt. Jag tror det därför är viktigt att skriva till Kongl. Maj:t om de af statsrevisorerne gjorda iakttagelser. Jag skulle mycket väl kunna finna mig i reservanternas förslag, om icke deri äfven låge att Kongl. Maj:t skulle tillse huru vida icke räntenedsättning kunde ega rum, ty detta vill jag icke vara med om. I utskottets förslag säges deremot, att "Riksdagen må hos Kongl. Maj:t anhålla, att Kongl. Maj:t täcktes taga i öfvervägande, huruvida icke, för åstadkommande af jemvigt mellan postsparbankens inkomster och utgifter, minskning i sparbankens förvaltningskostnader må ega rum", och då man hört uppgifvas åtskilliga missförhållanden, synes mig riktigast att Kongl. Maj:t tillse att förvaltningskostnaderna inskränkas.

Jag skall sålunda för min ringa del förena mig i det af herr Göransson framställda yrkandet om bifall till utskottets förslag med den ändring, att sista raden af klämman eller orden "samt den ränta, som tillgodoföres delegarne deri, kunna nedsättas" måtte utgå.

Herr vice talmannen L. O. Larsson: Endast ett par ord. Jag kan icke förstå dem, som uttala sig så välvilligt för postsparbanken, att de till och med taga i försvar de missbruk, som revisorerne påpekat.

*Angående
åstadkommande af
jemvigt mellan
postsparbankens inkomster och
utgifter.
(Forts.)*

*Angående
åstadkom-
mande af
jämvt mel-
lan postspar-
bankens in-
komster och
utgifter.
(Forts.)*

Desse talare borde väl åtminstone kunna vara med om reservanternes förslag, som icke alls afser någon räntenedsättning, utan endast att Kongl. Maj:t måtte taga i öfvervägande, om några åtgärder kunna vidtagas för åstadkommande af besparingar, dock utan menlig inverkan på postsparbankens verksamhet. Men icke ens detta våga somliga vara med om, utan yrka rent afslag på allt sammans, d. v. s. man skulle erkänna, att allt är som det bör vara, att ordföranden skall hafva samma aflöning som hittills och ledamöterna likaså. Utskottet och reservanterna vilja att Kongl. Maj:t skall taga denna sak i öfvervägande, men detta tycker man icke går an.

Jag begärde emellertid ordet för att ytterligare konstatera det faktum, att, ehuru, så vidt jag vet, ingen här uppträdt och bestridt postsparbankens nytta för landet, hafva dock de fleste talare sökt öfvertyga oss om denna nytta. Man har sålunda sökt bevisa en sak, som ingen menniska betvivlat eller hvarom några delade meningar icke finnas.

Herr Winkrans påstod, att jag sagt, att postsparbanken sökte på ett konstladt sätt hålla räntan uppe i landet. Detta har jag dock icke sagt, och huru skulle man för öfrigt kunna säga något sådant, då postsparbanken icke haft inne mera än två millioner vid den tid, som den af herr Winkrans citerade statistiken afser, under det att de öfriga sparbankerna hade öfver 200 millioner kronor insatta. Jag sökte endast visa, att dessa sparbanker, derföre att postsparbanken betalar så hög ränta, tvingas att gifva än högre ränta å de der insatta medlen, att postsparbanken alltså är orsaken till en af andra förhållanden ej betingad hög ränta. Det var detta, som jag sökte visa, och det var det, som jag också sade, då jag förra gången hade ordet, att hufvudmotivet för mig var, att man genom detta tillvägagående skulle uppehålla en högre ränta på samma gång man skulle drifva sparbankerna att lägga ned sina pengar i papper, som äro mindre goda. Det var för att förekomma detta, som jag yrkade på en nedsättning i postsparbankens ränta, och icke derför, att jag är afvoigt stämd mot postsparbanken, eller vill att staten skall komma åt ett enda öre af den vinst, som postsparbanken lemnar, i fall det går i hop eller möjligen blifver något öfver. Och jag har ju förklaradt, att jag ej skulle vara rädd för att gifva ett tillskott, men hvad jag var rädd för, det var att hålla uppe en hög ränta, och det är af detta skäl, som jag fortfarande vidhåller mitt förra yrkande. Anser kammaren emellertid, att det är bättre att bibehålla den höga räntan, hvilket ej är osannolikt, då så många instämt med dem, som yrkat afslag, så må det så vara, men hvad jag beklagar mest, är att sparbankerna nödgas tillgripa utvägen att placera sina medel i mindre goda papper.

Herr Stjernspetz: Ehuru jag till största delen finner vice talmannens yttrande vara riktigt, vill jag dock deri instämma med herr Winkrans, att frågan om räntans nedsättning måhända är något för tidigt väckt, om ock icke hundra år, som den senare sade. Orsaken, hvarför jag anser frågan vara för tidigt väckt, är den, att man väl först borde se, att allmänheten toge ut sina penningar ur sparbanker

och andra dylika penninginrättningar och satte in dem i postsparbanken. Men något sådant har hittills icke skett, då vi veta, att i postsparbanken icke insatts mera än några få millioner kronor, hufvudsakligen i små summor. Men jag tror dock att sådant mycket snart kommer att ega rum, och det kommer icke att dröja hundra år, utan kanhända att redan inom ett år den tiden är inne, då man *nödgas* taga i öfvervägande en nedsättning af postsparbankens ränta.

Af de många olika yrkanden, som här blifvit gjorda, har jag funnit att reservanternas är det ojemförligt bästa, och jag kan ej inse att reservationen, såsom en talare påstått, innebär en bestämd påtryckning att nedsätta räntan, ty det heter der: "huruvida icke, *utan menlig inverkan å postsparbankens verksamhet*, åtgärd må kunna vidtagas" o. s. v. Reservanterna vilja alltså icke, att sådana åtgärder skola vidtagas, som menligt inverka på sparbankernas verksamhet. Men detta uttryck är äfven ur den synpunkten synnerligen lämpligt, att det kan hända, att det redan nästa år blir nyttigt och nödigt att något nedsätta räntan.

Det är af denna anledning som jag anser, att det nu är rätta tidpunkten att ingå med skrifvelse till Kongl. Maj:t, affattad i full öfverensstämmelse med reservanternas förslag, och hvarpå jag hos herr talmannen anhåller om proposition.

Herr Carl Ifvarsson: Beträffande de många yrkanden, som här framstälts både om bifall till utskottets förslag och till reservationen och till herr Göranssonns förslag, har jag åtminstone ej blifvit öfvertygad om, att något af dessa förslag bättre egnar sig för frågans lösning är reservationen. Om utskottets förslag antages oförändradt, så har man bestämdt påpekat, att man vill hafva en räntenedsättning. Jag för min del anser det dock betänkligt att för närvarande vidtaga en sådan åtgärd, och jag hoppas äfven, att vi må slippa vidtaga densamma. Ty utan tvifvel är det bäst att bibehålla stabiliteten hos räntan i sådana anstalter som den ifrågavarande. Jag vill dermed icke hafva sagt, att ej räntan i allmänhet kan falla så, att på den grund en räntenedsättning kan blifva nödvändig. Men jag tror, att man bör vänta i det längsta dermed. Man har därför i motiveringen till reservationen uttalat betänkligheter mot denna räntenedsättning, men äfven i samma motivering uttalat den åsigten, att man möjligen genom nedbringande af förvaltningskostnaderna skulle kunna närma sig det åsyftade målet till någon del. Ett sådant uttalande tror jag också har skäl för sig, hvilket såväl statsrevisorerna som de, hvilka nu i kammaren yttrat sig till försvar för reservanternas förslag, synas mig hafva visat. Jag tror derföre icke, att vi böra släppa ur sigte detta medel att nå målet och att vi således icke böra bifalla det förslag som går ut på att få räntan nedsatt.

Nu har herr Göransson framställt det förslaget, att man skulle bifalla utskottets förslag, men med utstrykande af den strof, som handlar om räntenedsättningen. Men han har dervid icke besinnat, att, om man så gör, stå ändå motiven oförändrade kvar, och der talas det om att en räntenedsättning bör ega rum. Jag kan derföre icke

*Angående
åstadkommande af
jemvigt mellan
postsparbankens inkomster och
utgifter.
(Forts.)*

*Angående
åstadkom-
mande af
jemvigt mel-
lan postspar-
bankens in-
komster och
utgifter.
(Forts.)*

förstå, hvarför han vill uppställa ett förslag olika reservanternas, då jag hörde honom uttala sig precis i samma syfte som dessa. Jag har velat fästa uppmärksamheten på denna omständighet, på det att de, som vilja gå åt samma håll som vi, icke må nappa på detta förslag, ty de komma i så fall att besluta ett, ehuru de i verkligheten i viss mån varit med om ett annat.

Jag yrkar bifall till reservationen.

Herr Dahn: För mig ställer sig saken så, att derest en räntenedsättning i postsparbanken kommer till stånd, så är det mycket säkert, åtminstone på landet, att en motsvarande räntenedsättning icke kommer att ske i sparbanken. Då är det mycket troligt, att insättningarna i postsparbanken skola minskas, och tvärtom väsentliga uttagningar derifrån komma att ega rum, och då vinner man icke det mål, som utskottet med räntenedsättningen afsett. För den skull kan jag icke vara med om utskottets förslag. Icke heller kan jag gå in på reservanternas, därför att detta synes mig alltför mycket sväfvande. Ty af detta förslag kan icke Kongl. Maj:t veta med visshet, om meningen är att en räntenedsättning skall ske eller icke. Dessutom, då man talar om förvaltningskostnadernas nedsättning, tycker jag man borde påpeka i hvilket afseende man vill hafva dessa kostnader nedsatta. Om nedsättning i styrelsens arfvoden kan jag vara med, men är det meningen att nedsätta den provision af två öre på hvarje insättning, som föreståndarna vid postanstalterna hafva, tror jag att ett sådant förfarande skulle vara till stor skada för postsparbankerna. För öfrigt tror jag att hela denna fråga icke är af större betydelse än att man mycket tryggt kan låta vid det närvarande bero. Jag anhåller därför få yrka afslag å såväl utskottets som reservanternas förslag.

Öfverläggningen var slutad. Derunder hade yrkats: 1:o bifall till utskottets hemställan oförändrad, 2:o bifall till densamma med den af herr Göransson föreslagna förändring eller att de sista orden "samt den ränta, som tillgodoföres delegarne deri, kunna nedsättas" skulle ur hemställan utgå, 3:o afslag å samma hemställan och bifall i stället till den af herr grefve Sparre m. fl. i ämnet afgifna reservationen och 4:o afslag å utskottets hemställan. Herr talmannen gaf propositioner å hvart och ett af dessa yrkanden och förklarade sig anse röstöfvervigt förefinnas för bifall till reservationen. Då votering likväl begärdes, upptog herr talmannen för bestämmande af kontrapositionen ånyo de öfriga yrkandena, af hvilka det, som afsåg bifall till utskottets hemställan oförändrad, nu förklarades hafva de flesta rösterna för sig. Men jemväl i fråga om kontrapositionen begärdes votering. Med anledning häraf, och sedan till kontraposition i denna votering antagits yrkandet på afslag, blef nu först uppsatt, justerad och anslagen en så lydande voteringsproposition:

Den, som till kontraposition i hufvudvoteringen antager yrkandet om bifall till statsutskottets hemställan i § 7 af utlåtandet n:o 29, röstar,

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner nej, har kammaren till kontraproposition i nämnda votering antagit yrkandet om afslag å utskottets nämnda hemställan.

Den votering, som anställdes enligt denna voteringsproposition, utföll med 70 ja och 103 nej, i följd hvaraf propositionen för hufvudvoteringen erhöll följande lydelse:

Den, som vill, att kammaren, med afslag å statsutskottets hemställan i § 7 af utlåtandet n:o 29, godkänner den af herr grefve Sparre m. fl. vid samma paragraf afgifna reservationen, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner nej, har kammaren afslagit utskottets omförmälda hemställan.

I denna senare votering afgåfvos 113 ja mot 54 nej; och hade kammaren alltså beslutat i enlighet med ja-propositionens innehåll.

§ 8.

I denna § hemställde utskottet, att Riksdagen måtte anhålla, att Kongl. Maj:t täcktes taga i öfvervägande, huru vida icke det till Stockholms rådstufvurätt jemlikt kongl. brefvet den 7 maj 1831 utgående bidrag för tullmåls behandling må kunna indragas och derefter för sådana måls handläggning vid nämnda domstol utgå ersättning efter den i kongl. brefvet den 15 februari 1841 för rådstufvurätterna i rikets öfriga städer fastställda beräkning.

*Angående
indragning
af Stockholms
rådstufvu-
rätts sär-
skilda afdel-
ning för tull-
mål.*

Sedan denna utskottets hemställan blifvit uppläst, anförde:

Herr Lönegren: Jag vill ingalunda klandra eller göra några anmärkningar mot statsrevisorerna och statsutskottet för deras bemödanden att på alla områden göra gällande den gamla välkända satsen, att all möjlig sparsamhet bör iakttagas; men jag kan icke underlåta att med några ord belysa den förklaring öfver statsrevisorernas anmärkning, som tullstyrelsen afgifvit och hvilken jag anser förtjena någon uppmärksamhet. Jag tillåter mig äfven uttala den mening, att besparingar och indragningar icke alltid äro eftersträfvansvärda, ty de kunna möjligen medföra olägenheter, som öfverväga för-

*Angående
indragning
af Stockholms
rådstufvu-
rätts sär-
skilda afdel-
ning för tull-
mål.
(Forts.)*

delarne. Jag skall nu be få meddela några upplysningar i frågan till det afseende, kammaren kan anse skäligt tillmäta dem; för mig hafva de varit afgörande.

I äldre tider, då öfverträdelser af tullagarne ständigt förekommo, handlades dylika mål af särskilda domstolar, de s. k. sjötullrätterna; men dessa indrogos för omkring 60 år sedan; Kongl. Maj:t bestämde år 1831, att dessa mål skulle handläggas af rådstufvurätterna i städerna, i Stockholm, Göteborg och Malmö af en särskild afdelning af rådstufvurätten mot ett bestämt arfvodesbelopp af tullmedlen; för de öfriga rådstufvurätterna bestämdes ersättningen till femton kronor för hvarje mål, som utöfver ett antal af sex handlades under året. Uti Stockholm hafva på grund häraf alla tullmål sedan dess handlagts af en särskild afdelning af rådstufvurätten i en för ändamålet upplåten lokal inom tullhuset vid Skeppsbron och emot arfvode till afdelningens ordförande af 400 riksdaler, till hvardera af afdelningens tvenne bisittare 250 riksdaler och till sekreteraren 500 riksdaler, allt banko. -- Hela kostnaden, deri inbegripet 50 kronor till en vaktmästare, uppgår alltså till 2,150 kronor. Det är detta belopp, som anmärkningen gäller.

Hittills har det således varit gällande här i Stockholm, att alla tullmål blifvit handlagda vid en särskild afdelning af rådstufvurätten, den s. k. tullafdelningen, samt förekommit på särskilda dagar och ensamma för sig; derigenom har vunnits, att de blifvit skyndsamt afgjorda, till stor fördel för vederbörande parter, och hvilket också är i åtskilliga författningar anbefaldt. Om denna sedan länge gällande anordning nu skulle upphöra, blefve följden den, att tullmålen komme att handläggas af rådstufvurätten i Stockholm i dess vanliga lokal vid Riddarhustorget efter lottning mellan de fyra afdelningar af rätten, som hafva sig anförtrodt att till behandling upptaga civila och kriminella mål, och i den ordning, som angifves i den vid hvarje afdelning anslagna målslistan samt under kanske alla dagar i veckan. Herrarne inse allt för väl, att detta skulle försorsaka ökad dröjsmål för dem, som blifvit inkallade till domstolen, och ofta vara till skada för de tilltalade, hvilka i allmänhet äro sjöfarande af olika nationaliteter, hvilka i regeln hafva brådt om och för hvilka tiden är mycket dyrbar. Det kunde ju vara mindre att säga härom, om de begått något brott i vanlig mening, ty då fingo de taga konsekvenserna af sin förseelse och stå sitt kast, men i de flesta fall äro deras förseelser ej af den art, att de kunna kallas brott eller förbrytelser, utan härleda de sig vanligen från obekantskap med våra tulllagar och äro af ringa betydelse.

Genom den föreslagna nya anordningen skulle ock tullpersonalens tid komma att i ökad grad tagas i anspråk, till stor skada för tullverket, då de af personalen, hvilka hade att dels såsom angifvare, dels såsom beslagare och dels såsom vittnen iakttaga inställelse vid dessa domstolsförhandlingar, skulle i afvaktan på målens handläggning längre än nödigt dragas från sin egentliga verksamhet. Ökade utgifter skulle ock derigenom tillskyndas tullverket, då de af tullpersonalen, som till äfventyrs blifvit inkallade från aflägsna inloppsstationer,

såsom Dalarö, Sandhamn och Furusund, eller från någon af skärgårds-posteringarna, ofta skulle kunna genom målens fördröjda handläggning blifva urståndsatta att begagna samma dags lägenheter att återvända till sina stationer, och ökade kostnader för vikariatsersättning sålunda uppstå. Jag vill äfven erinra derom, att tullfiskalen, som är aktör vid dessa mål, omöjligen skulle kunna, om flera mål samtidigt förekomme vid olika afdelningar, fullgöra sin skyldighet. Naturliga omständigheter lägga hinder i vägen för honom att vara på två ställen på en gång.

Kostnaderna för den nuvarande anordningen belöpa sig som sagt till 2,150 kronor om året, men om man derifrån drager den ersättning, som enligt kongl. brevet den 15 februari 1841 skall utgå såsom ersättning för hvarje slutbehandlad tullmål utöfver sex om året och som är bestämd till 15 kronor för hvarje, skulle, då målens antal i medeltal under de sistförflutna åren uppgått till 40 à 50 om året, afdraget uppgå till omkring 600 kronor. Härtill komma sedan de ökade kostnaderna för vikariatsersättning, i afseende hvarpå jag dock naturligtvis icke kan uppgifva några siffror.

Då således vinsten för statsverket af den föreslagna förändringen är ganska obetydlig, och då densamma enligt min uppfattning skulle komma att medföra ganska stora olägenheter, derigenom att tullpersonalen mer än nödigt är droges från sitt egentliga bestyr, till skada för trafiken, som fordrar rask expedition, anser jag mig hafva full anledning att yrka afslag å utskottets förslag. Jag ber dervid att ännu en gång få erinra derom, att indragningar endast då kunna vara till verklig vinst, om de icke medföra olägenheter, hvilka förtjena mera afseende än den besparing, som genom indragningen vinnes

Herr Petersson i Runtorp: Mot den siste ärade talaren vill jag endast anmärka, att det föreföll oss egendomligt, att Stockholm skulle fortfarande ega rätt till ersättning med ett bestämdt belopp för det besvär, som rådstufvurätten hade med afgörandet af tullmål, då det visat sig att det så väl i Göteborg som Malmö, hvilka hvar för sig dock äro ganska stora städer, upphört att tillgå med denna sak på sätt som ännu sker i Stockholm — i Göteborg upphörde detta nemligen redan år 1871 och i Malmö år 1873 — och då vi sågo, att kostnaderna för tullmålens handläggning i alla öfriga städer i landet uppgingo sammanlagdt till ett belopp icke högre än 1,245 kronor, medan deremot kostnaden för Stockholm ensamt uppgick till 2,100 kronor, så funno vi det helt naturligt, att en rättelse i dessa förhållanden borde åvägbringas, så att dels Stockholms undantagsställning i detta hänseende komme att upphöra, och dels i och med detsamma någon besparing för statsverket kunde iakttagas. De upplysningar, som här blifvit meddelade, hade vi oss icke bekanta; och vi egde således ingen kännedom om, att denna förändring kunde vara förenad med kostnader af annat slag. Sådana kostnader sågo vi icke ur de handlingar, som voro oss tillgängliga. Det är endast detta jag velat meddela; och jag lemnar helt och hållet till kammarens eget godfinnande att göra och låta i denna sak huru den sjelf vill, utan

*Angående
indragning
af Stockholms
rådstufvurätts sär-
skilda afdel-
ning för tull-
mål.
(Forts.)*

*Angående
indragning
af Stockholms
rådshufvud-
rätts sär-
skilda afdel-
ning för tull-
mål.
(Forts.)*

att jag vill göra några invändningar deremot. Men då vi ansågo saken billig och rättvis, så gjorde vi vår framställning i statsrevisionen; och för den, som ser på sparsamhet med statens medel, är frågan ej heller utan all betydelse; ty äfven om den besparing, som skulle uppkomma derigenom, att Stockholm i tullrättsligt hänseende mistade sin undantagsställning och blefve likstaldt med landets öfriga städer, blefve mindre än hvad man beräknat, så komme det ändå att blifva en besparing på 1,500 kronor. Jag skall emellertid icke göra något yrkande, utan har endast velat framhålla detta, på det att kammaren vid bedömandet af denna fråga må taga dessa omständigheter i betraktande.

Herr Werner: Då den föregående talaren icke gjorde något yrkande, kunde det vara skäligen onödigt att yttra sig i denna sak, särskildt efter herr Lönegrens upplysande anförande. Men då jag emellertid fått ordet, skall äfven jag be att få yttra några ord. Förhållandet är, att trafiken kräfver i våra dagar ofantligt mycket mer än förr, en allt större skyndsamhet. Och trafikanternas kraf på skyndsamhet samt pretentionerna från allmänhetens sida, att uppehåll deri ej må förorsakas, äro så i ögonen fallande, att om icke detta behof blir skäligen tillgodosedt, så skulle klander genast höjas; och jag skulle anse detta klander fullt befogadt, så snart det gälde en åtgärd, hvarigenom man komme att gå tillbaka i fråga om sättet för tillgodoseendet af trafikens obehindrade gång.

Med afseende på kostnaderna, hvilket synes vara det skäl, som mest påverkat utskottet, så ber jag att få påpeka, hvad herr Lönegren redan framhållit, att då tullmålen uppgå till ett årligt antal af mellan 40 à 50, så skulle, om man beräknar att hvarje mål utöfver 6 skulle kosta 15 kronor, detta utgöra en summa af 5 à 600 kronor, hvilka skulle räknas ifrån den besparing, man väntat sig kunna göra. På detta sätt kommer besparingen i sjelfva verket att uppgå till högst 1,500 kronor. Men ifrån denna besparing skall man likväl också draga de kostnader, som följa deraf att tullverket måste hålla sin personal borta ifrån dess långt aflägsna stationer inne i staden, icke en dag, utan ofta 2, ja till och med 3 dagar; och den kostnaden, utom hvad som förloras derigenom att de äro borta från sin tjänstgöring, det vill säga den kostnad, som i detta fall drabbar trafikanterna, derigenom att, då de icke finna tullbetjeningen hemma, det blir ett uppehåll i trafiken, denna kostnad, säger jag, uppväger den nämnda besparingen mångdubbelt. På grund häraf och med anledning af hvad herr Lönegren anført skall jag sålunda anhålla om afslag å utskottets betänkande.

Herr vice talmannen L. O. Larsson: Då jag inom utskottet varit med om att bifalla dess föreliggande betänkande, skall jag be att få angifva några af skälen dertill. Vi hafva inom utskottet resonerat på det sättet, att man icke kan finna det vara rimligt, att Stockholm i förevarande afseende skall bilda ett undantag. Såsom synes af betänkandet, har man förr jemväl på andra håll behandlat tullmål på

samma sätt som nu sker i Stockholm; men i alla öfriga städer har en förändring egt rum, så att nu är det endast Stockholm, som står kvar på den gamla ståndpunkten att hålla en särskild afdelning af rådstufvurätter för behandlingen af tullmål. Enligt hvad vi tagit reda på af Stockholms kommunalförvaltnings berättelse, utgör det årliga medeltalet af tullmål, som i Stockholm förekommer, en summa af 36 stycken. Men att för 36 mål hålla denna apparat, det tycker jag icke är rimligt. Visserligen kan det sägas, att målsegande och vittnen skulle kunna komma att få vänta något på målens behandling, i fall dessa icke komme att handläggas af en särskild afdelning. Men samma väntan kan man blifva underkastad i Sveriges andra städer, och derifrån har man icke sport några olägenheter öfver det sätt, hvarpå saken der är ordnad. Visst kunna sjömän hafva brådt om ibland. Men äfven om de ligga i Stockholm, kunna de, såsom det ännu är stäldt, också komma att vänta här på sina mål, därför att afdelningen icke sammanträder hvarje dag utan endast vissa dagar i veckan; och då kan det mycket väl hända, att de icke hafva sin resa så afpassad, att de skola resa dagen efter sammanträdet, utan att de skola resa dagen förut. Men framför allt har utskottet fäst sig vid, att man icke kunde finna något rimligt skäl till att ett undantag skulle ega rum för Stockholm ensamt; och det är för att undanrödja denna skiljaktighet och åstadkomma likställighet städerna emellan som jag, då jag för min del tycker att dylika undantag icke böra ega rum för somliga städer, utan anser att de böra vara likställda, vill hemställa om bifall till utskottets förslag.

*Angående
indragning
af Stockholms
rådstufvu-
rätts sär-
skilda afdel-
ning för tull-
mål.
(Forts.)*

Herr Lönegren: Jag vill nämna angående målens antal, som jag uppgaf till mellan 40 och 50 om året, att jag erhållit min uppgift af tullfiskalen, och jag har all anledning att antaga, att denna uppgift är fullt tillförlitlig. Men icke får man dessutom döma ensamt efter målens antal, då man vill göra sig reda för en dylik institutions betydelse; och derjemte bör ihågkommas, att ett mål kan vara mycket större än ett annat, och att samma mål kan förekomma flera gånger, innan det blir afgjort. Hvarför Stockholm i förevarande hänseende bör göra undantag från öfriga städer beror dels derpå, att Stockholm är i fråga om handel och sjöfart mycket större än någon annan af våra städer, att här finnes en mycket större tullpersonal än aunarstades, och att Stockholm eger en vidsträckt skärgård med många tullstationer, hvarest en hel mängd tulltjenstemän och betjente äro förlagda, hvilket icke är förhållandet i Malmö och endast i mindre grad i Göteborg. Hvad jag lägger mycken vikt vid är att, i fall den särskilda afdelningen för tullmål borttages, tullpersonalen kommer att ständigt och jemt dragas ifrån sina viktiga bestyr för att under kanske flera timmar vänta i rådstufvurättens förmak och passa på målen. Jag tror att det ligger i trafikens intresse, att tullbetjeningens bevakningsgöromål så mycket som möjligt må oafbrutet fortgå obehindrade af annat, och därför fortfar jag i mitt yrkande om afslag.

Efter det öfverläggningen härmed förklarats slutad, samt herr

talmannen gifvit propositioner i enlighet med de yrkanden, som förekommit, blef utskottets hemställan af kammaren afslagen.

§ 9.

Lades till handlingarna.

§ 10.

Bifölls.

*Angående
ändringar i
gällande rese-
reglemente.*

Efter föredragning vidare af § 11, deri utskottet hemställt, att Riksdagen måtte hos Kongl. Maj:t anhålla, att Kongl. Maj:t täcktes taga i öfvervägande, huru vida icke tillägg och ändring i gällande resreglemente af den 11 februari 1881 lämpligen kunde göras, hvarigenom bestämda föreskrifter blefve meddelade i det syfte, statskontoret i sitt utlåtande angående revisorernes förevarande framställning antydt.

Efter uppläsande häraf anförde:

Herr Månsson: I den här frågan om resereglementet hafva, som herrarne finna, statsrevisorerna gått betydligt längre i sina fordringar än statsutskottet. Statsutskottet har egentligen endast hemställt om bifall till hvad statskontoret i denna del förordat, och det är hufvudsakligen i två fall, som statskontoret förordat bifall till revisorernas framställning, nemligen dels rörande transporten af reseffekter i vissa fall och dels det, att förrättningsmannen när afståndet är tre mil eller derutöfver från hans bostad till förrättningsstället, skall vara skyldig att resa med jernväg och icke med skjuts. Nu hafva emellertid revisorerna ansett, för det första, att, derest en resande kunde med mindre kostnad för statsverket färdas med jernväg *eller ångbåt*, han alltid skulle vara skyldig att använda nämnda befordrings-sätt och icke ega rättighet att använda skjuts, och för det andra att en resande icke bör få taga betaldt för transport af reseffekter utom vid början och slutet af resan, eller, der afbrott i resan egt rum, för erhållande af nattlogis. Revisorerna hafva ock ansett att, då afståndet mellan förrättningsmannens bostad till förrättningsstället vore en mil eller derutöfver men kortare än tre mil, och han kan resa från sin bostad och komma fram till förrättningsstället i så god tid före förrättningsens början, att han icke behöfver använda särskild resedag, han i sådant fall icke, såsom nu sker, må få beräkna sig särskildt traktamente. Nu förhåller det sig så, att om en tjänsteman reser från sitt boställe till en förrättning, och han har öfver en mil deremellan, så kan han beräkna sig särskildt traktamente, men om han har under en mil, så får han icke något särskildt traktamente, utan han får då endast betaldt för den tid, som åtgår till förrättningen. Men nu har det oupphörligen förekommit, enligt hvad revisorerna af räkenskaperna i talrika fall inhämtat, att, ehuru förrättningsstället varit

så beläget och förrättningen varit utsatt på en sådan tid, klockan 11 eller klockan 12 på dagen, att förrättningsmannen beqvämigen kunnat komma fram till förrättningsstället i mycket god tid, till och med en eller flere timmar innan sammanträdet börjar, de dock i sådana fall på sina reseräkningar tillgodofört sig en särskild resedag. Detta ansågo vi vara orätt och något som icke borde få existera. Meningen med traktamentsersättningen är naturligtvis, att tjänstemännen böra hafva skälig ersättning för sina kostnader, men tydligtvis icke att den skall utgöra en särskild förmån eller extra inkomst.

*Angående
ändringar i
gällande rese-
reglemente.
(Forts.)*

Då vi nu veta att, sedan den tid då det sista reglementet utfärdades — då visserligen redan många jernvägar funnos, fastän ej i den utsträckning att man då tog nödig hänsyn till dem — jernvägarne i hög grad utvecklade sig, så att i synnerhet bibanornas antal så ökats, att åtminstone i södra Sverige jernvägarne i de flesta fall kunna begagnas vid förrättningsresor — hos oss i Skåne kunna tjänstemännen nästan alltid komma mellan sin bostad och förrättningsstället medelst jernväg, och der resa de också alltid på jernväg vid sådana tillfällen — när, säger jag, det nu så är, att det går jernväg, och tåget kan komma fram i god tid, en timme eller så, före förrättningens början, så synes det som om det icke vore rätt, att förrättningsmännen skola tillgodoräkna sig en sådan traktamentsersättning. Men nu har statskontoret afböjt framställningen härom och föreslagit endast den förändring, att när resan är öfver tre mil och jernväg finnes, så är tjänstemannen skyldig att begagna *jernväg*. Detta anser jag emellertid vara aldeles för litet sagdt, ty dermed äro icke de oegentligheter afhjelpade, som förekomma vid resor mellan en och tre mil.

Jag vill nu icke hålla så strängt på hvad revisorerna sagt, att hvad som borde gälla i fråga om resa med jernväg äfven borde gälla i fråga om resa med ångbåt. Det var mycket olika meningar om den saken, då frågan var före i statsrevisionen, och många ville att man icke skulle taga ångbåtarna med i betraktande utan endast hålla sig till jernvägarne. Det kan nemligen vara mycket tvifvelaktigt för tjänstemannen att veta säkert, om han kan komma fram med ångbåten i rätt tid. Derfor tror jag det vara klokt att gå ifrån förslaget i detta afseende. Men beträffande jernvägarne tror jag revisorerna haft fullkomligt rätt. Om en tjänsteman kan resa fram till förrättningsstället och tillbaka med tåget på samma dag, bör han vara skyldig att göra det utan att få beräkna särskildt resedagstraktamente. Vi veta ju, att han dessutom alltid har traktamente för förrättningsdag. Kan han icke resa hem på samma dag, får han ersättning för ytterligare en förrättningsdag. Hur jag än betraktar saken, tror jag icke att det är rätt att det får fortgå på det sättet, utan att en rättelse häri är af nöden. Ju flera jernvägar vi hafva, desto mera komma annars kostnaderna att ökas. Och säkert är, att det låg så många räkenskaper i revisionen, att man kan se att en hel mängd tjänstemän underlåta att begagna sig af jernväg, ehuru de mycket väl skulle kunna det.

Vidare är det fråga om ersättningen för transporten af effekterna, och dervid har statskontoret förenat sig med revisorernas förslag, att

Angående
ändringar i
gällande rese-
reglemente.
(Forts.)

ersättning härför icke skulle få utgå annat än vid resans början och slut och då den resande behöfver göra uppehåll för att taga nattlogis. Men statskontoret har tillagt ytterligare ett tillfälle, nemligen då han måste köpa ny biljett. Det anser jag icke riktigt, ty vi veta litet hvar, att det kan inträffa ofta på en bibana, att man icke får köpa biljett längre än till stambanan, men då man kommer dit, får man utan den ringaste omkostnad ompolettera sina saker. Således förorsakar icke det, att man måste köpa ny biljett, den ringaste utgift för sakernas ompolettering. Jag tror därför, att statskontoret haft orätt i att göra detta tillägg, och anser jag det vara en oegentlighet.

Jag skall därför be att få yrka, det kammaren måtte, med ogillande af det slut, hvartill utskottet kommit och som enligt min uppfattning är alldeles för litet åtgjordt, besluta återremittera ärendet till utskottet för ny behandling i det syfte, som jag nu skall be få anföra, eller att Riksdagen må hos Kongl. Maj:t anhålla, att Kongl. Maj:t täcktes taga i öfvervägande, huru vida icke tillägg och ändring i gällande resereglemente af den 11 februari 1881 lämpligen kunde göras, hvarigenom bestämda föreskrifter blefve meddelade i sådant syfte, att

det, dels icke må vara embets- och tjänsteman tillåtet att vid resa i tjensteärenden beräkna ersättning efter skjuts, då han med mindre rese- och traktamentskostnad kunnat färdas å jernväg;

dels att, då förrättningsman kan med jernväg färdas från sin bostad till förrättningsstället samt tågen äro så ordnade, att han, genom resa på jernväg samma dag förrättningen eger rum kan inträffa vid förrättningsstället i lämplig tid före förrättningens början, förrättningsman bör vara skyldig att begagna sig af sådan jernvägslägenhet och följaktligen icke ega uppbära traktamente för särskild resedag, äfven om afståndet emellan hans bostad och förrättningsstället skulle vara tre mil eller derutöfver; och

dels att godtgörelse för transport af effekter, då den resande färdas å jernväg, endast bör utgå till jernväg vid en resas början och från jernväg vid en resas slut, eller då afbrott i resa egt rum för erhållande af nattlogis, men icke under pågående resa å jernvägsstation, der ombyte af tåg egt rum.

Hvarför jag icke yrkat rent bifall till detta förslag är det, att jag anser det böra något närmare motiveras, och det är af sådan anledning, jag ber att ärendet måtte återremitteras i samma syfte, som detta mitt förslag innehåller.

Herr vice talmannen L. O. Larsson: Jag skall äfven här be att få yrka bifall till utskottets förslag. Jag vill icke här upptaga tiden med att anföra några skäl, utan anhåller, att herrarne behagade taga del af statskontorets utlåtande, der enligt min mening framstälts så goda skäl, att man icke rimligtvis kan gå utöfver hvad statskontoret ansett lämpligt. Detta ansägo vi också i utskottet, och dervid förefans ingen skiljaktighet, och jag tror derved icke, att en återremiss tjenar någonting till. Ty de af statskontoret framlagda skäl äro så öfvertygande, att utskottet icke rimligen kunnat väntas komma

fram med någon annan hemställan än det gjort. Derför anhåller jag om bifall till utskottets betänkande.

*Angående
ändringar i
gällande rese-
reglemente.
(Forts.)*

Herr Petersson i Runtorp: Jag skulle kunna instämma med den förste talaren, emedan jag också är fullt öfvertygad att rese-reglementet tillämpas på ett origtigt sätt, men jag kan icke vara med om en återremiss, emedan jag icke anser, att det tjenar till någon nytta. Jag förmodar nemligen, att utskottet kommer att stanna vid samma beslut, som det en gång fattat. Man får väl alltså nöja sig med det som här är föreslaget. För öfrigt hoppas jag, att resereglementet snart skall blifva omarbetadt, och vi kunna väl afvakta detta utan någon särdeles stor risk. Jag kan därför icke vara med om yrkandet på återremiss utan yrkar bifall till utskottets förslag.

Härmed var öfverläggningen slutad; och sedan herr talmannen gifvit propositioner enligt de gjorda yrkandena, biföll kammaren utskottets hemställan.

§ 12.

Bifölls.

I § 13 yttrade utskottet följande: Hvad för öfrigt blifvit af revisorerna anmäldt och erinradt har utskottet funnit dels vara af beskaffenhet att lämpligen böra tagas i öfvervägande vid behandling af de utgiftsanslag, revisorernes framställning berör, dels hafva medfört åsyftad rättelse, dels vara genom vederbörandes utlåtanden nöjaktigt förklaradt, dels ej vara af den vigt, att, oaktadt förklaringen icke varit fullt tillfredsställande, någon Riksdagens åtgärd bort af förhållandena påkallas, dels slutligen icke hafva varit af beskaffenhet att från utskottets sida påkalla något yttrande.

Herr Månsson, som efter föredragning af paragrafen erhöll ordet, yttrade: Det är en sak, som jag anser att statsutskottet borde hafva fäst sig vid mer än det synes ha gjort, då det nemligen icke egnat saken något uttalande. Ämnet, hvarpå jag syftar, återfinnes i revisorernas berättelse angående fjerde hufvudtiteln under § 2, der det i fråga om kostnaderna för remonteringen för värfvade kavalleriet, artilleriet och fortifikationen heter: "Då revisorerna ansett så mycket större skäl vara för handen att söka bespara berörda kostnader, som inköpspriset för hvarje remont uppgått till minst 600 kronor, hafva revisorerna velat uttala den mening, att remonter icke borde uppköpas vid tidigare ålder, än att deras dresserande omedelbart kunde företagas."

Frågan gäller egentligen remontdepoten för värfvade kavalleriets hästar. Vid remonteringen för detta kavalleri tillgår det mycket ofta så, att uppköpskommissionen uppköper hästar om tre års ålder, hvilka derefter på ett år ställas i depot, som hittills varit inrättad endast vid Strömsholms hingstdepot. Vistelsen vid denna depot kostar enligt den af Kongl. Maj:t den 20 maj 1887 fastställda stat omkring

21,900 kronor om året för 60 hästar, eller för hvarje häst cirka 360 kronor. Revisorerna ansågo, att detta sätt att gå till väga — att först uppköpa hästar som icke äro färdiga till dressyr och sedan hålla dem i depot ett år innan dressyren kan börja — vore ett slöseri med statens medel. Det var revisorernas uppfattning, att, om hästarne icke uppköptes förr än vid fyra års ålder, man skulle få dem fullt utbildade och lika goda, som om de hölles på depot ett år, hvilket kostar så ofantligt mycket mera. Skilnaden i pris mellan tre- och fyraåriga remonter är vanligen omkring 100 kronor, och då man ser, att vistelsen vid depoten under mellantiden för hvarje häst går upp till omkring 360 kronor, så är detta depotsystem ett ofantligt slöseri. Och det är icke nog med att vi hittills haft blott en depot, nemligen vid Strömsholm, dit uppköpta remonter skickats; utan Kongl. Maj:t har år 1888 anordnat en ny sådan depot i närheten af Helsingborg. Det är sålunda, synes det, ett system som Kongl. Maj:t anser sig ha skäl att fullfölja, och meningen är således den, eller det lutar åtminstone åt det hållet, att *alla* remonter, som hädanefter uppköpas för värfvade kavalleriets räkning, skola genomgå ett år i depot. Det är denna omständighet, som Riksdagen borde uttala sig emot. Säkert är, att om man, i stället för att köpa sådana mindre utbildade remonter, dröjde med uppköpen, tills hästarne vore till dressyr färdiga, och sålunda låte dem gå hos uppfödarna och vårdas något längre, så skulle de, tror jag, blifva fullt ut lika så goda, hvaremot man sluppe denna betydliga kostnad af 360 kronor för hvarje häst, som skall stå i depot. Nu har man visserligen sagt och räknat ut, att kostnaden i sjelfva verket icke uppgår till mer än 330 kronor. Ja, låt vara, jag skall gerna gå in derpå. Men det är i allt fall en summa, som är oskäligt hög. När nu hästarnes inköpspris vanligen är 600 kronor och sedan under depotåret kostar ytterligare 330 kronor, och dessa belopp sammanslås, blir det ofantligt dyra hästar vi komma att få vid värfvade kavalleriet. Om det blott stannat vid *en* depot, nemligen den vid Strömsholm, så vore må hända ej så mycket att säga, men nu, när systemet skall ytterligare utvecklas, så synes det mig vara skäl, att Riksdagen gör något vid saken. Det är därför som jag tror, att statsutskottet borde ha tagit denna sak i närmare öfvervägande. Jag skulle därför nu vilja hemställa, att Riksdagen återremitterar till utskottet den sista, nu upplästa punkten af utskottets utlåtande, på det utskottet måtte taga denna § i revisionsberättelsen i förnyad och bättre ompröfning. Jag tror att viktiga skäl bjuda oss att egna saken en allvarlig uppmärksamhet, och säkert är att här föreligger en framtidsplan, som det gäller att motarbeta.

Jag yrkar alltså återremiss.

Vidare anförde:

Herr Lasse Jönsson: Jag instämmer i den föregående talarens yttrande. Erfarenheten har verkligen visat oss, att då till indelta kavalleriet inköpts treåriga remonter, har detta ofta nog skett så sent, att de några dagar derefter inkommanderats till exercissvadrone och

omedelbart begagnats, utan att hafva gått i någon förbättringsdepot, och de hafva det oaktadt stått sig lika bra.

När frågan behandlades i utskottet hade jag permission från riksdagen och anser mig därför berättigad att mot denna punkt göra anmärkningar. Herr statsrådet och chefen för landtförsvarsdepartementet har sökt visa, att omsättningen af det indelta kavalleriets hästar varit 10 %, vid det värfvade kavalleriets deremot $12\frac{1}{2}$ %, men det är också bevisadt, att de hästar, som begagnas så tidigt som vid tre års ålder, stått sig lika länge som de, hvilka varit ett år äldre. Jag vill dessutom påpeka, att de indelta karlarne äro väl så groft och kanske gröfre byggda än de värfvade, så att ansträngningen för hästarne är fullt lika stor vid de indelta som vid de värfvade kavalleriregementena. Vid behandlingen af frågan rörande den föreslagna nya organisationen af kavalleriet fingo vi höra uttalas, att det indelta kavalleriet värdade sina hästar dåligt. Jag medgifver i viss mån detta, men då de det oaktadt kunna bibehållas längre i tjänst än hästarne vid värfvade kavalleriet, oaktadt dessa inköpas till högre pris, anser jag detta bevisa, att depoterna icke hafva det inflytande på dessa senare, som vederbörande velat låta påskina. — Jag anser därför dessa remontdepoter vara alldeles öfverflödiga, så vida remonteringskommisjonen vill göra sig besvär att i alla hästuppfödande landsorter köpa hästar af uppfödarne, och man skulle derigenom åstadkomma betydliga besparingar för statsverket.

Under förhoppning att någon ändring i denna rigtning kan åstadkommas yrkar jag återremiss.

Herr vice talmannen L. O. Larsson: Jag beklagar att vi bland statsutskottets här närvarande ledamöter icke hafva någon sakkunnig man, emedan jag för min del icke anser mig fullt känna till denna fråga. Jag vill dock erinra derom, att vi på den afdelning inom utskottet, der frågan behandlades, hade såsom ledamöter så väl chefen för stuteriöfverstyrelsen som åtskilliga kavallerister, och att desse personer väl torde hafva kunnat bedöma frågan. För egen del får jag verkligen erkänna, att då jag läste revisorerues anmärkningar i denna punkt, så trodde jag, att de hade mycket skäl för sig. Men jag bekänner på samma gång öppet, att, sedan jag hört desse sakkunniga personers yttranden, jag fått en motsatt uppfattning. Revisorerues ifrågavarande framställning blef alls icke förbisedd af utskottet, utan tvärt om. Den diskuterades mycket lifligt och länge, så väl inom afdelningen som i utskottet. Man fann der slutligen, åtminstone majoritetet, att det icke kunde vara klokt att föreskrifva, det man icke finge uppköpa remonter, som voro yngre än fyra år. Det kan ju gifvas fall, då det äfven från statens synpunkt sedt kan vara fördelaktigt att köpa yngre hästar. Att under sådana omständigheter nu fastställa en absolut ålder å fyra år vore väl icke välbetänkt, allrahelst som det möjligen kunde hända, att hästar vid denna ålder icke funnes att köpa i tillräcklig mängd. Finge man dessutom icke köpa remonter af yngre ålder, så blefve följderna ofta nog, att de såldes till andra ändamål inom landet, och att de sedan efter fyra år voro

oåtkomliga för inköp åt staten. Dessa skäl framhöllos särskildt inom utskottet.

Då det här nu icke kan vara fråga om någon regel att inköpa hästar vid tre års ålder, och man icke vill absolut förbjuda inköp af hästar vid yngre ålder än fyra år, tycker jag, att icke någon fara förefinnes. Har man sådant förtroende för uppköparne, att man låter dem göra uppköp af hästarne och bestämma priset på dem, så tycker jag äfven, att man bör hafva det förtroende för samma personer att låta dem bestämma den lämpligaste åldern för hästarne.

Dessa skäl hafva varit för mig bestämmande att nu yrka bifall till utskottets betänkande rörande denna paragraf.

Herr Persson i Mörarp: Vid behandlingen af detta ärende inom statsutskottet framstälde jag det yrkande, att den nu diskuterade punkten borde återremitteras till afdelningen, på det att afdelningen i främsta hand måtte yttra sig öfver revisorernas hemställan, men denna min mening vann icke understöd. Utskottets majoritet var nemligen af den uppfattning, att den förklaring, som var afgifven från arméförvaltningen, måste anses vara af nöjaktig beskaffenhet.

Jag vill icke alldeles underkänna vigten och betydelsen deraf, att en del remonter äro något äldre, då de insättas till dressyr vid de respektive regementen, för hvilka de äro afsedda att begagnas. Men det är icke under alla omständigheter absolut nödvändigt, att remonterna skola vara fyra år; och detta är heller icke af revisorerna ifrågasatt, ty, så vidt jag minnes rätt, går deras anmärkning endast ut derpå, att remonter icke böra uppköpas vid tidigare ålder, än att de kunna vara färdiga att omedelbart insättas till dressyr. Man vet, att somliga hästar äro lika mycket utbildade vid tre år som andra vid fyra, och att sålunda en del mycket väl kunna redan vid den tidigare åldern insättas till dressyr, och så går det också i många fall till väga. Nu skall emellertid hästen sättas in ett år på denna depot. Men det är min öfvertygelse, att kostnaden härför, som beräknats till 330 kronor, är högre än den nödvändigtvis borde och behöfde vara. Det är min lifliga öfvertygelse, att om staten ville betala blott hälften af denna beräknade höga kostnad till hästuppfödarna, skulle det icke lida något tvifvel, att staten skulle få köpa remonter af fyra års ålder. Första året skulle möjligen någon svårighet uppstå, då hästuppfödarna nu äro vanda få sälja remonter vid tre års ålder, men sedan man väl kommit in i förändringen, så skulle det alls icke blifva några svårigheter.

Att denna kostnad, 330 kronor, för hästens hållande i depot är oskäligt hög, det inser hvem som helst. Men detta arrangement med depoter för äfven med sig en annan olägenhet i släptåg; och det är, att när anspråken sättas så högt på de värfvade regementenas hästar, så komma äfven anspråken på det indelta kavalleriets hästar att stegras, till betydligt ökad kostnad för rusthållarne, som skola anska dessa sistnämnda hästar. Och det är lika mycket ur denna synpunkt som af rena sparsamhetsskäl som, efter min uppfattning, det borde ske en ändring i ifrågavarande afseende.

Den förste talaren nämnde, att det icke kunde vara så mycket att anmärka, om vi blott hade depoten vid Strömsholm, men att förhållandet blifvit ett annat, då vi nu fått en ytterligare sådan. Jag ger honom full rätt häruti. Vid depoten å Strömsholm är det nemligen så, att ledningen och närmaste tillsynen öfver inrättningen utöfvas af en statens embetsman, chefen för stuteriöfverstyrelsen, men så är det icke vid depoten i Skåne. Denna är inrättad hos en privat person, och der finnes ingen annan tillsyn än den, som utöfvas af en kavalleriofficer, som en eller annan gång far dit för att se på den rätt värdefulla materielen.

Det är nu vidare att märka, att denna kostnad för remontens hållande vid depoten, hvilken kostnad, som förut nämndt, nu är beräknad till 330 kronor, naturligtvis kommer att stiga, i den mån som sjukdomar och dödsfall bland hästarne inom anstalten inträffa. Då är det klart, att kostnaden varder betydligt högre, och efter några års förlopp skall man säkert komma till den erfarenhet, att dessa hästar i medeltal vid fyra års ålder komma att kosta oss omkring 1,000 kronor stycket. Detta är ett belopp, som jag är öfvertygad kunde betydligt nedbringas, till fördel för hästuppfödarna och utan olägenhet för statsverket.

Jag skall alltså, då nu ett yrkande om återremiss är framställt, be att få instämma i detta yrkande.

Öfverläggningen förklarades härmed slutad. I enlighet med de yrkanden, som derunder förekommit, gaf herr talmannen proposition dels på paragrafens läggande till handlingarne och dels på densammas återremitterande till utskottet, och fann herr talmannen svaren hafva utfallit med öfvervägande ja för den förra propositionen. Votering blef emellertid begärd och företogs enligt följande nu uppsatta och af kammaren godkända voteringsproposition:

Den, som vill, att hvad statsutskottet yttrat under § 13 i utlåtandet n:o 29 skall läggas till handlingarne, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner nej, har kammaren återförvisat paragrafen till utskottet för förnyad behandling.

Omröstningen visade 73 ja, men 90 nej; och hade kammaren alltså beslutat att till utskottet återremittera paragrafen.

§ 5.

Efter föredragning vidare af Andra Kammarens tredje tillfälliga

utskotts utlåtande n:o 4 (i samlingen n:o 18), i anledning af väckta motioner rörande kongl. stadgan angående fjerdingmän den 1 juni 1850, deri utskottet hemställt, att ifrågavarande, inom Andra Kammaren af herr *A. Olsson* i Ornakärr och herr *J. A. Lundström* afgifna motioner, nis 87 och 159, för närvarande icke måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda, anförde:

Herr Olsson i Ornakärr: Fjerdingmansstadgan, som utkom 1850, innefattade då i 6 § 10 mom. fjerdingsmännens tjensteåligganden. Under de 39 år, som sedan förflutit, hafva deras åligganden, på grund af skedda förändringar i landets lagar, också blifvit förändrade och förökade. Fjerdingmansstadgan innehåller i 2 och 8 momenten föreskrifter, som numera icke kunna tillämpas. Föreskriften i 4 mom. har undergått förändring enligt kongl. kungörelsen den 19 maj 1876, och nya tjensteåligganden för fjerdingmän hafva blifvit föreskrifna genom kongl. kungörelsen af den 17 maj 1867. Dessutom hafva flera åligganden för dem tillkommit, såsom att under vissa omständigheter förrätta utmätning af lös egendom, lemna handräckning för indrifning af utskylder och afgifter etc. enligt kongl. förordningen den 12 juli 1878. Dessa och flera föreskrifter i gällande lagar synas mig fordra, att de borde i fjerdingmansstadgans 6 § intagas, för så vidt stadgan skall vara till någon verklig nytta för fjerdingmän vid utöfningen af deras tjensteåligganden.

Dessutom kräfvos i mera befolkade trakter ökad uppsigt af kronobetjeningen för ordningens upprätthållande, särskildt vid större folksamlingar, såsom vid de hvarje vecka förekommande torgdagar och andra tillfällen. Att utöfva en sådan uppsigt, dertill beordras fjerdingmännen, och för dem kunde under vissa omständigheter en ökad befogenhet vara nödvändig. Ett stöd för mitt förslag i den delen finnes i kongl. förordningen af den 16 februari 1864, § 19, samt den 1 mars 1878.

Det är på grund af nämnda förhållanden, jag i min motion framlagt förslag, dels derom, att i stadgan måtte intagas de åligganden, som tillkomma fjerdingmän enligt gällande lagar, dels om utslutande af otillämpliga föreskrifter, dels om ökad befogenhet för dem under vissa omständigheter.

Då min motion icke erhållit utskottets bifall, och jag icke har hopp om att kammaren bifaller densamma, skall jag icke tillåta mig att göra några anmärkningar emot utskottets utlåtande, icke heller, herr talman, yrka bifall till förslaget uti min afgifna motion.

Vidare yttrades ej. Utskottets hemställan bifölls.

§ 6.

Till bordläggning anmäldes följande inkomna ärenden:

konstitutionsutskottets memorial n:o 4, angående fullbordad granskning af de i statsrådet förda protokoll;

statsutskottets utlåtanden och memorial:

n:o 32, i anledning af väckt motion om ytterligare ersättning af statsmedel till egare af skattefrälsehemman, hvars ränta icke blifvit af statsverket inlöst;

n:o 33, i anledning af väckt motion om fixering af roteringsbesvärerna;

n:o 34, i anledning af väckt motion i fråga om sättet för förvaring af indelta infanteriets lifmundering;

n:o 35, i anledning af väckt motion om vakansafgifternas bestämmande till samma belopp som det, hvar till roteringsbesväret vid vederbörande regemente uppskattats; och

n:o 36, i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut angående väckt motion om användande af "en per mille-fonden" till Göteborgs försvar åt sjösidan;

Andra Kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande n:o 20, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om uppgörande af förslag till grunder för pensionering af lärare och lärarinnor vid småskolan och vid folkskolan biträdande lärare och lärarinnor; samt

Andra Kammarens fjerde tillfälliga utskotts utlåtande n:o 21, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om ändrad tid för regementsmötens hållande.

Kammaren beslöt, att dessa nu första gången bordlagda ärenden skulle å föredragningslistan för nästa sammanträde uppföras framför de ärenden, som blifvit tvenne gånger bordlagda.

§ 7.

Justerades två protokollsutdrag.

§ 8.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

herr	<i>H. Andersson</i>	i Nöbbelöf	under 14 dagar f. o. m. den 18 dennes.
„	<i>N. Åkesson</i>	„	12 „ „ 20 „
„	<i>J. A. Johansson</i>	i Strömsberg	„ 12 „ „ 20 „
„	<i>J. P. Nilsson</i>	i Kägglå	„ 14 „ „ 23 „
„	<i>O. Ch. Ahlström</i>	„	9 „ „ 26 „
„	<i>J. Sjöberg</i>	„	14 „ „ 18 „
och „	<i>N. Pehrsson</i>	i Önnerud	„ 10 „ „ 20 „

Härefter åtskildes kammarens ledamöter kl. 3,5 e. m.

In fidem

A. E. J. Johansson.